

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

„Nouile valori morale...”

De: **Aurel C. Popovici**

„Crepusculul nulității,
amățirea lărmuito-
rilor, cari niciodată n'au
avut ceva de spus, vreme
de premenire și curățire”...

(Goga, Insemnări, p. 239).

Astfel și-a botezat d. Goga „concepțiile” sale și ale d-lor Chendi, Tăslăuanu et. Cia. Căci mare este înrudirea între ideile lor! Adeseori, cufundat în lectura cărții d-lui Goga, trebuia să caut din nou titlul cărții și numele autorului, căci mi-se părea că voi fi nimerit vr'un volum din „operele”... celorlalți „literați” oțeliți și „sociologi” fără pereche în literatura noastră... Cunoscând pe d. Goga aproape numai după primul volum al poeziilor sale, dintre cari multe ne arată, că d. Goga are fără îndoială talent poetic, nu aș fi crezut cu putință ca acest om să scrie o asemenea carte. Căci, mai înainte, nu citisem decât vr'o trei, patru din articolele sale politice. Acum însă, după ce i-le cunosc toate, trebuie să declar, dela început, că rar am citit o mai bogată colecție de platitudini, scrise într'un ton mai arogant, într'un stil mai chinuit de continua preocupare a autorului de a produce impresia unei superiorități intelectuale, a unui stilist impecabil. Așa se explică, că d. Goga se pronunță atât de sentențios în chestii pe cari nu le cunoaște, și scrie o proză în care sforăiala frazelor nu-i întreruptă decât de mulțimea greșelilor de gra-

matică, de sintaxă și stil, cari mișună pe fiecare pagină, dupăcum se va vedea mai târziu.

Un scriitor poate avea, în construcțiile sale, o pregnanță taciteană — vorbesc de o limbă ca cea din „Analele” lui Tacit — și dacă din claritatea parțială a tuturor noțiunilor din diferitele propozițiuni nu rezultă o idee generală și bine întemeiată, toate noțiunile parțiale dispar, paginile rămân goale de înțeles și pline numai de — fraze binesunătoare. Dar când chiar și noțiunile sunt confuze și construcțiile greșite!... Și acest scriitor, care nu știe, și nu are de unde ști, ce este „spiritul de cercetare” (*Forschungsgeist!*...) și „disciplina științifică”, ne spune că: „Va trebui să se introducă un spirit nou de cercetare și disciplină științifică în locul diletantismului ieftin, care ne-a inundat și în locul paginilor sforăitoare de locvacitate pretentioasă cu care începe să ne obișnuiască în timpul din urmă educația maghiaro-semită” (p. 240)...

Nimic nu caracterizează mai bine pe autorul ei însuș decât această frază a lui — cu care el nu vrea să lovească în alții.

Apoi dela un om care pretinde că pornește „un spirit nou de cercetare” și „o disciplină științifică” în locul „diletantismului ieftin”, eram în drept să ne așteptăm la analize și sinteze logice de o deosebită putere de pătrundere, la cugetări filozofice-

politice profunde, la idei noi, la concepții cu adevărat superioare. Voiu discuta pe larg „concepțiile” d-lui Goga. Aici le voi înșira numai. Iată-le din cuvânt în cuvânt: „Pe urma unui concert, la care ți-au ținut urechile de încăierarea (!) notelor false, raportorul nostru scrie despre eminentii artiști cari au întrecut orice așteptare” (p. 23). Critică apoi pe oamenii cari rostesc „cuvântări al căror retorism băjbăie de greșeli gramaticale” (p. 24) și îndeamnă, pe cei de-o seamă cu el, a „smulge vâlul de pe obrazul (!) multor minciuni cuvicioase” (pag. 25). De aceea ei, (Goga, Chendi și ceilalți Scheopi oțeliți), imediat și înfiripează „spiritul critic în publicistica (!) noastră” (p. 25) așa că „aceste sunt Indemnurile Noi” (p. 25)... Cu aceasta, programul concepțiilor superioare s'a sfârșit, și cetitorul rămâne aiurit când, voind să prinză ideea, frunzărește îndărăt și constată, drept rod al lecturii atâtor pagini din Goga, — pleava asta de fraze mereu rășcăiate.

După ce aruncă asupra tuturor oamenilor de bine bănueli cu lopata, pentru că „un protopop” oarecare (fără a-i spune numele) sau „un avocat” oarecare (fără a-i spune numele) e un ticălos, d. Goga revine iar la „concepții politice-culturale superioare”: teologii să nu se ocupe cu teologia științifică, ci să se mărginească numai a da „sfaturi de economie politică” (!!) poporului, să fie ca Popa Tanda din povestea lui Slavici (p. 69)... căci Popa Tanda era burduf de economie politică!... În altă parte, ne îndeamnă că „trebuie să ne vindecăm undene doare” (p. 74) — dar nu ne „îndrumează” ce doctorie să întrebuițăm. La pag. 92 ne îndeamnă „să veghiăm ca să nu ne alunece

LUIGI CAPUANA

Un tip

Trad. de Senior

Lumea îi zicea don Pietro Coccoșatul, dar adevăratul cocoșat fusese tatăl său, care, având chiar două cocoșe, una înainte și alta în spate, gărise o femeie de un mare curaj, care se resemnase a-l lua de bărbat și-i dădu doi copii, drepti ca două lumânări.

Cu toate acestea porecla rămase în familie și e probabil că până la cea din urmă generație alde d'Accurso se vor numi Coccoșatii.

Se zicea că dacă don Pietro d'Accurso n'ar fi cocoșat, el ar merita totuși să fie Coccoșă, adăogau ei o are în inimă. În vieșă lui n'a dat nici odată o păstăie de bob unui sărac, nici o picătură de apă, niciodată, niciodată! Când vr'un biet cerșetor îi cerea de pomană și-i zicea:

— N'am pus în gura mea nimic de două zile; el avea nerușinarea să-i răspundă: — Ești foarte fericit, tu, care poți trăi două zile fără să mănânci. Iată, eu am mâncat numai de două ceasuri și îmi și simt stomacul gol.

După el, nu e mai mare nenorocire decât să fi bogat. Câte griji! Câtă bătaie de cap! Și cât invidia el pe acești desculți, cari n'au o para în buzunar, nici un petec de pământ sub soare, nici un coperiș, sub care să se adăpostească! Pentru ei nu era nici perceptor, nici agenți ai fiscoșului,

nici impozite de consumație, nici rol de trăsuri! Ei puteau să râdă, veseli, în fața guvernului și a morții, pe când el, nenorocitul, el nu râsufla de dimineața până seara, mereu alergând, de aici până colo, ca să plătească, să plătească, să plătească; abia isprăvisse de o parte, că trebuia s'o ia dela capăt de alta! Dumnezeu îi pusese o cruce grea pe umeri și el trebuia s'o poarte, și era istovit de dânsa: un calvar pe care să-l urci zi cu zi.

Sarcina lui cea mai grea era Puddaru, proprietatea lui cu viile și măslinii cari acopereau colinele, întinsele terenuri plantate până la poalele muntelui, și marea clădire din mijlocul moșiei, jumătate fermă, jumătate vilă; cu fabrica de untdelemn, cu teascul pentru vin, pivnița, grajdul pentru boi, șurile pentru paie și pentru fân, și atâtea și atâtea alte năcazuri.

Ah! Ce nu trebuia pentru culesul maslinelor?

Vre-o douăzeci de inși ca să bată fructele cu prăjina, vre-o cincizeci ca să le adune și, mai mult, zece ori doisprezece terchea-berchea cari lucrău, zi și noapte în fabrică, murdari, plini de ulei, palizi la față din lipsă de somn, dar cari, în schimb, mâncau ca niște lupi, chiar și când nu le era foame. Unde băgau ei această marfă indigestă?...

O lună și jumătate de iad!

Butoaiele, ce e drept, se umpleau cu untdelemn, dar el trebuia să coboare în fiecare clipă în pivniță, cu primejdia de a-și frânge gâtul pe trepte lunecoase, și să supravegheze pe oameni ca

să nu facă greșeli vărsând untdelemnul de calitatea întâi într'un butoiu, și untdelemnul rămasiță în altul.

Dacă nu deschidea ochii bine, cine știe ce amestecătură îi făceau.

Și, în cele din urmă, golaniii ăștia îi adunau astfel batiste pline de piese de cinci lei, se curățau, se îmbrăcau, pe când el, bietul om, care abia dacă dormise două ori trei ore peste noapte, vreme de o lună și jumătate, era frânt de oboseală și îi era greață de mirosul acela de untdelemn de care nările și gâtul îi erau pline...

Și cu asta nu se sfârșia!

Acest fericit untdelemn putea oare să stea astfel în pivniță, în butoaie! Trebuia să-l vândă. Dar mai înainte!... Să-l treci, de două ori de trei ori în alt vas, să scoți drojdia de pe fundul butoiului, și apoi să aștepti ca prețul să se urce, să se urce!...

De sigur, să aștepti, pe când sârmanii, cari n'aveau decât trei ori patru sticle scăpau repede de el și nu se mai gândeau la toate astea.

Și câte discuții, cât năcaz în ziua vânzării, cu hoții aceia de măsurători, cari aveau măsuri false și cari, umplând cofa cu până, aveau grija să aibă buretele de gât ca să-l sature de untdelemn.

Și ce nenorocire cu cumpărătorii, mai hoți decât măsurătorii. Acești afurisiți de cumpărători cari căutau să-i strecoare piese de cinci lei false, cari ar fi fost ruina lui, dacă n'ar fi avut sfânta răbdare să le caute bine, întorcându-le pe o parte

pe panta pierzării preoții“. Tot el ne îndrumează, cu noul său spirit de cercetare, precum ca să știm că glasul deputaților noștri „e merit să se ridice de câte-ori tendințe potrivnice intereselor noastre cer (!) încorporare (!) în lege și să desvălească toate mizeriile ascunse de cari ne poticnim zilnic“ (p. 94)... pentru care îndrumare clubul deputaților ar fi trebuit să-i trimită „îndrumătorului“ imediat o adresă de mulțumire și mai ales de admirațiune...

Acum să răsufăm un moment. Ei, ați mai auzit dv. concepții atât de superioare? Le-ați fi crezut măcar posibile în capetele dvoastre fără „talent“?!... Dar să culegem înainte: Deputații unguri sunt „de o impertinență murdară, de o mojieie sălbatică, csak vakarni kell az urat és kilát-szik a paraszt“ (p. 101). Știați dv. una ca asta?!... Combate pe oamenii cari în viață merg cu guvernul iar apoi, înainte de moarte, fac câte o danie pentru români, și constată că „e atât de rușinoasă uneori povestea unei filantropii“ (110). — La cine s'o fi gândit oare? La d'alde Gojdu? Nu știu. — În altă parte ne spune: „Cunoaștem o mulțime de „inteligenti“ călăuziți de pofta îmbogățirii pripite“ (113).

După aceasta originală descoperire... îndrumătorul își arată indignarea că „noi, îndemnați (!) de logica mălăeată a slabilor, noi iertăm“ (pe transfugii din partidul nostru)... La p. 122 ne denunță pe un avocat, care, deși e „fruntaș“ al poporului și vorbește cu glas duios în adunări populare, jupoaie în mod îngrozitor pe țărani: Acest „fruntaș“ răspunde — ne spune în fine d. Goga — la numele „dr. Traian Hurmuzău“... Ei bine, eu declar pe d. dr. Traian Hurmuzău un om fără conștiință, o canalie... și propun ca oricine, ori unde va întâlni pe dr. Traian Hurmuzău aista, să-l facă cu ou și cu oțet, iar în locul lui în afacerile naționale, imediat să fie ales d. Octavian Goga care, inspirat de maxima sa „adevărul mai presus de toate“... ni-l'a desvilit, cu atâta curaj civic, zicându-i pe nume... Așadară: Jos Hurmuzău! Sus

Goga!... Sus Tâslăuanu, Scheopul, Chendi! Mai ales că autorul nostru constată că „tînărul cu talent literar trebuie să-și tîn-jască vieața în umbra posomorâtă a unui birou, în vreme ce muzicantul delicat înoadă cifre în cancelaria unei bănci“ (p. 113). Păcat! Căci, după cum ne arată istoria literaturilor, toți „tinerii cu talent literar“... au primit, în chiar momentul când s'au pogorit din cer pe pământ, câte un palat strălucit, milioane în acțiuni și o pereche de foarfeci pentru tăiatul numeroaselor cupoane... Propun dar ca „tînărului cu talent literar“ Al. Vernescu sau Ilariu Chendi să i-se treacă averea lui Pop de Băsești sau mai bine, fundațiunea lui Gojdu să fie împărțită între câțiva „tineri cu talent literar“. Pentru aprecierea și constatară „talentului literar“ și dreapta împărțire a fundațiunii propun o comisie compusă din dnii Bocu, Șcheopul și Tâslăuanu... În orice cas, casier provizor să fie ales d. Șcheopul căci el, cu siguranță, va scoate pe literații respectivi la covrigi...

La p. 148, domnul îndrumător se pronunță asupra procesului țiganilor din Dános spunându-ne că ei au fost niște bestii, iar Polónyi e un om politic sfârșit. Prorocie care, precum vedem zilnic, s'a și adevărit pe dea întregul... Criticul — îndrumător ne spune apoi că deputatul nostru dr. Stefan Pop are, ca cei mai mulți fruntași, mentalitate de Budapesta. D. Goga însă se recomandă, cu tot dinadinsul, reșinărean cu mentalitate de București — și ne spune că este „îndrumat“, dimpreună cu oțelii săi, „spre orientări culturale superioare“ (pagina 161).

Mai încolo face descoperirea senzațională că politica săsească e slăbănoagă“ (p. 166)... Vorbind de martirii românilor, arată că sunt luați în bătae de joc de cătră oamenii de afaceri (p. 169). Constată apoi că tinerii și fetele cari, ca diletanți, reprezintă câte o piesă de teatru, sunt „ridicoli“, că nu mai e nevoie de diletantism, ci de artă adevărată (p. 178). — Deși nu prea avem artiști adevărați nici măcar la București dar

mi-te la Beiuș, Blaj, Cluj etc.? Deși teatrul de diletanți, bun, rău cum e, este și va fi încă zeci de ani o necesitate?!...

Arătând că Siegescu a fost în Sibiu, d. Goga își exprimă indignarea că nimeni n'a avut atunci curajul să-i spună lui Siegescu, „între patru ochi: *da ești o secătură*“ (p. 182)... O întrebare indiscretă: Dar dnii Goga, Tâslăuanu și amicii lor, de ce n'au avut ei acest curaj civic pentru a cărui lipsă sunt criticați alții?... Se plânge apoi că sunt mulți „șefi și subșefi“ politici cari stau în fruntea mesei la praznice, țin cuvântări duioase și „sughită de emoție când amintesc cum a trecut Dunărea împăratul Traian... Pe la adunări inofensive băjbăie locul de ei, ei se ridică în picioare când taraful de lăutari a întonat cele dintâi acorduri din „Deșteaptă-te Române“... etc. Li întreabă apoi, ce-i cu organizarea (!) cu congresul naționalităților (!) cu ideia unei apropieri mai intime (!) de slovaci?... Face apoi membrilor din comitet mustrea că la ședințele comitetului nu admit pe ziarști. Firește: de ce nu s'ar admite Bocii, Schiopii, Vernestii ș. a.? El zice apoi: „Nouă ne trebuie fruntași al căror suflet să fie oțelit de focul sacru al unei culturi specifice românești“... (cum au fost Slavici, Brote, Mangra?...) În labirintul vieții *singură cinstea e merită să înarume (!) cărările omenestii*“, (228) mai încolo constată: „Numai talentele creatoare sunt chemate să arate căile de înaintare ale unui popor“ (241), cu alte cuvinte numai Aurel Vlaicu, Slavici, Goga și ceilalți „creatori“?!... Ne spune apoi că Bunea a fost „o sensibilitate de elită“ ș. a. (254)..., că Andreiu Bârsan e un om superior și pentru că a înapoiat Asociațiunii stipendiul pe care-l avusese ca student.

Ne apropiem de sfârșitul cărții, de sfârșitul seriei de concepțiuni politice superioare, de „idealuri de viață“, de „noui valori“... După un articol despre Aurel Vlaicu, după o descripție a unei întâmplări în temnița din Cluj, câteva „Iusemnări din călătoria“ sa în Scoția, — îndrumătorul ter-

și pe cealaltă și lovindu-le, una după alta, pe marmură ca să le audă glasul. Nu câștiga el de fapt cu sudoarea frunții aceste piese de cincii franci, turbând, spărgându-și pieptul, pierzându-și glasul...

Și, două zile în urmă, ce se făcea toată această grămadă de bani?

Ea trecea în mâinile receptorului, a primitivului, a registratorului.

— Tu n'ai toate grijile astea! — zicea el cătră Taunizzu, care îl sluja ca un câne și rămănea slab și fără vlagă în mijlocul belșugului stăpânului său.

— Hei! ci dee-mi mie excelența voastră toate bogățiile sale. Atunci n'o să mai aibă nici o supărare, — îi răspundea Taunizzu râzând.

— Am să-ți fac un dar frumos! O să mă blestem zi și noapte. Fi liniștit. Să ne gândim la sămânță mai bine.

Colo pe câmp, în Puddaru, douăzeci, treizeci de plugari pregăteau pământul; iar în magazia de grâne, vânturătorul trecea prin ciur grâul, orzul, într'un nor de praf care făcea să tușască pe don Pietro, că gândia că-i gata să-și scuipe plămâni. Dar asta era crucea lui! Să aibă ochii la toate, să se apere împotriva tuturor spre a nu fi jăfuit, acum când nu mai era moralitate în lumea aceasta, când se pierduse tiparul oamenilor cinstiți.

— Era el sigur, că toată aceasta sămânță destinată pentru sămănat ajungea pe brazdă? Dar nu putea să aibă o sută de ochi! Nu putea să fie peste tot în același timp ca bunul Dumnezeu! El făcea ce putea, și își prăpădia vieața aici; își pierdea gustul de vieață și sănătatea.

— Tu ești tare fericit, Taunizzu! Pâne și

ceapă, iată tainul tău, nu-i așa? Tu, cu ele, te ospătezi sdravăn. Eu însă, pe vremea asta, dacă n'am o supă de bou, puțină friptură, nițel pește, o bucată de roșif¹⁾ brânză, o farfurie de compot și fructe și cafea!... Numai cu toate acestea mă pot susține!... Ah! de-aș avea stomacul tău de struț care mistuiește până și fierul! Și tu poți să bei și oțet și să-ți lingi mustățile. Eu, în loc de asta... ce mizerie!... Fără donă degete de Marsala²⁾, de tămăioasă, vin de Calabria, celelate vinuri nu-mi privesc... nu alunecă!... Imi trebuie și puțin Chianti, puțin Bordeaux... Ce mizerie! Dar trebuie să faci voia Domnului!

Taunizzu răspundea uneori:

— Aș face și eu, bucuros, voia asta a lui Dumnezeu!

— Don Pietro îi tăia vorba:

— Neghiobule! Neghiobule! Pâne și ceapă! Să multămești lui Dumnezeu că nu ți-a dat altceva. Uită-te la frate-meu. El n'are nimic și face pe boierul. E paznic de câmp și umblă călare de dimineața până seara. Ce are să păzească? Caprele cari pasc pe căile comunale! N'a voit să facă nici odată nimic, a jucat, și-a mâncat, și-a băut tot ce a avut... și e mulțumit! Dar fiindcă el e și mai prost decât tine, nu mă poate vedea, mă urăște, fiindcă n-am făcut și eu ca el. Unde e vina mea? Eu nu văd în asta decât nenorocirea mea; eu am făcut ca furnica, totul mi-a reușit, totul îmi reușește: de puneam apă în lămpi, credeam că ele au să ardă ca și cum aș fi pus în ele gaz. Unde-i vina mea?...

¹⁾ Carne de vacă la frigare.

²⁾ Localitate cu vinuri vestită, în Sicilia.

Dar trebuie să mă spetesc ca un hamal, să asud toată ziua și să gândesc noaptea întreagă; să gândesc la asta, la aia, la o sută de lucruri!... Cât aș vrea să dorm un somn bun, cum dormi tu, pe rogojina ta aspră! La ce-mi folosește că patul meu are trei saltele de lână aleasă și că mă cufund în ele molatec? Mă întorc când pe dreapta, când pe stânga... Ah! bine, da!... Ar fi vai de mine de aș dormi ca tine adânc, sforăind toată noaptea. Cine s'ar gândi la semănături, la treerat? Cine l-a cules? Pot eu să răsufu vreodată?... Răzi, măgarele, ca și cum aș spune absurdități!... Dar îți mărturisesc că aș fi bucuros să-mi schimb soarta cu a ta.

— Să le schimbăm, Excelență!

— M-ai blestema de o sută de ori pe zi!

— Dar, d'acum peste o sută de ani, Excelența voastră n'o să ducă totul în lumea cealaltă! Pentru cine muncește așa dară?

— Știu eu? Asta-i crucea mea, nu înțelegi? Mă bucur eu de toată această avere?... Căci, cât despre hogății, sunt ele, știi tu, sunt destule! Magazia cu grâu e ticsită, în pivniță nu e nici o butie goală! În cămară sunt patruzeci de căzi pline cu ulei!... Și încă, și încă!...

De ți-aș spune ce-mi datorează baronul Pittulla! Cu frumoasă ipotecă... Ehe!... Dar la ce bun! El își trăiește vieața dulce în Neapole, în Roma, în Turin, la Paris, cu femei... Iar eu n'am fost la Roma decât o singură dată, în pelerinagiu, ca să văd pe papa!... Și de nu m-aș fi înapoiat repede d'acolo, adio cu secerișul! Pot să-mi permit eu o distracție? Niciodată, niciodată! Iată crucea mea! Fie voia domnului!

Și don Pietro d'Accurso, zis Cocosatul, încă-

mină cu un capitol „Prin noi înșine“, în care „concepția superioară“ e următoarea: până acum la noi n'a fost urmat principiul *bifurcației*... Comitetul electoral al partidului național nu a făcut „un regulament intern pentru activitatea menită a se desfășura în cadrele instituțiilor ce avem“ (p. 284). Inteligentul îndrumător exclamă apoi, cu un patos demn de întrunirile electorale pe culori, din suburbiile Bucureștilor: „Unde e comitetul național chemat a conduce și îndruma manifestările multiple ale vieții unui popor?... Cari îi sunt lozincele (!), cari îi sunt faptele de ordin cultural, bisericesc, economic? Unde-i găsim urmele în parlamentarismul sinodal“?...

Și s'au ivit naivi cari au repetat după el, aceste întrebări!... Dar toată această frazeologie bombastică ne dovedește, nu vre-o idee superioară, ci **absoluta lipsă de pricepere a d-lui Goga în chestiile despre cari scrie.**

Afle dar tânărul poet Goga: că comitetul pe care noi îl numim „național“, nu a purtat și nu are drept să poarte oficial de cât numirea „comitet central electoral al partidului național român“! (Vezi „Memoriul“ nostru politic din 1883 p. 183 și toate actele oficiale ale „Conferențelor naționale“ de atunci încoaci). Și îndată ce comitetul și-ar însuși atribuții neadmise de legile existente și de împrejurările reale, s'ar compromite nu numai pe sine ci și toate instituțiile a căror activitate el ar vrea s'o reguleze. Așa cunoaște d. „îndrumător“ dreptul nostru public, legile noastre pozitive, istoria contemporană a luptelor noastre naționale!

Mai multă pricepere politică au până și studenții cari acum *învață* elementele dreptului public și ale codului penal!

„Unde sunt faptele de ordin cultural, economic ale comitetului?“ — exclamă d. Goga!

runtise, mâncând bine, bând și mai bine, gras, roșcovan, mângâindu-și burta cu veșnica lamentație pe buze, proclamând mereu că nu e o mizerie mai mare pe lume decât să fii bogat.

El îmbătrânise fără să fi miluit pe cineva în viața lui, nici măcar pe fratele său, care avea opt copii și nu știa cum să-i hrănească cu mizerabila lui leafă de paznic de câmp; făcând totuși să trăiască o sumedenie de oameni, plătindu-i pe toți punctual până la cel din urmă ban, dar nici un finic mai mult, precum nici un finic mai puțin. Egoist, da, dar sincer în tânguirile lui și în aforismul lui preferat: nu-i o mizerie mai mare ca bogăția!

Aceasta s'a putut vedea bine în boala care îl doborî.

Când își dădu seama că i-a sosit ceasul din urmă, chemă pe fratele său:

— Ascultă, Nanni: te paște o mare nenorocire: vei deveni bogat, foarte bogat, Dumnezeu să se îndure de tine. Gândește-te la înmormântare. Vei fi nevoit să cheltuești câteva mii de franci. Ce să-i faci! Bani sunt aci, în cufărul ăsta.

Sărăcii se duc în lumea cealaltă fără lumânare, fără preot și fără muzică; eu sunt bogat și trebuie să mă gândesc la fleacurile astea... Ascultă Nanni: un coșciug frumos, de nuc închis captușit cu atlas... Te va costa ceva... Dar ce să-i faci! Tu dacă ai fi murit ca paznic de câmp ar fi trebuit să te mulțumești cu un coșciug plătit de comună. L-ai fi avut, fără nici o greutate fără să cheltuești o lăscăe. Și atât. Eu plec. Mă doare numai că mie trebuie să-mi datorezi această nenorocire, această mare nenorocire să te faci bogat... Fă voia Domnului pe cum am făcut-o și eu!... Eu merg să-mi dau seama acolo sus!... Cine știe cum s'o mântui și cu asta! Să nădăjduim.

Gândește la tot ce ți-am spus! coșciugul, clopotele, muzica... Și... grăbește, grăbește... Chiamă pe preot!

A pretinde ca comitetul electoral (și altul nu există!) al partidului național să conducă și să îndrumeze oficial d. e. „Asociația“, „Fundatia Gojdu“, „Fondul de teatru“, „Albina“ și alte bănci etc., nu însemnează că ai vre-o idee nouă, ci însemnează că te faci de risul lumii, domnule îndrumător!...

Iată priceperea domnului Goga care ne spune, că cu d-nii Chendi, Tăslăuanu ș. c. l. ei sunt „singurii chemați a fixa marile probleme ale neamului“, singurii chemați „să arăte căile de înaintare ale unui popor“ (p. 240—241)!...

„Unde sunt faptele de ordin bisericesc ale comitetului?“ întrebă d. Goga. Cum? D. Goga nu știe nici atâta lucru, că nu un comitet electoral are datoria, dreptul sau putința de a conduce și îndruma aceste afaceri? Dar chiar de ar avea acest comitet dreptul, putea-ar el să se amestece în aceste afaceri fără a le compromite? Cum o să se amestece un comitet electoral, alcătuit din uniți și neuniți, în afacerile interne ale celor două metropolii de confesiune deosebită? Asta ar însemna a pune foc și în streșina tuturor bisericilor noastre, ar însemna că comitetul partidului ar fi deja compus din noii „îndrumători“ cu concepțiile lor de copii!...

Exact așa de înțeleaptă e și pretenția d-lui Goga, ca comitetul electoral al partidului să „salveze școalele populare!“ Apoi atât ne-ar mai trebui, ca imediat ungerii să țipe ca din gură de șarpe, că școalele noastre sunt conduse de faimoșii *lelketlen izgatók și hazaárulók!* Și de unde ar avea să ia comitetul cele vr'o două milioane câte s'ar cere anual pentru salvarea școalelor?

Așa se pricepe d. îndrumător la organizația, drepturile și îndatoririle bisericilor și școalelor noastre!... Evident: pentru că d. Goga consideră comitetul electoral un parlament al afacerilor noastre interne!!!... Când și unde a obținut d. Goga dela guvern, parlament și monarh acest drept de autonomie politică-culturală pe seama comitetului nostru central-cultural?... Știe d. îndrumător ce va să zică „un parlament al afacerilor interne“ pe seama unei naționalități? Cine dar sunt: „panglicarii pretențioși și grandiloquenți cari bat toba cea mare la toate porțile, mascând prin sgîmot și îndrăzneală sărăcia minții“ (p. 241)?!

Iată dar, că ceea ce e bun în paginile d-lui Goga sunt lucruri vechi, „banalități“ cum ar zice el, iar ceea ce e nou sunt copilării, nevrednice de un om care a fost lăudat și îmbrățișat de români cum a fost d. Goga. Toate articolele sale ne dovedesc numai că d. Goga nu putea să aibă decât o singură idee superioară: să fi renunțat a tipări această carte, să fi renunțat a prezenta publicului românesc aceste platitudini și absurdități ridicole drept „idei“ și „concepții“ superioare, drept „noui valori morale“, drept „un nou ideal de viață și de muncă:“ să fi renunțat a se compromite pentru totdeauna ca scriitor în chestii de cultură, ca om politic, ca bărbat al cărui cuvânt să poată găsi vre-odată răsunet în „problemele mari ale neamului...“

Niciodată și la nici un popor serios nu s'a ivit un tânăr „îndrumător“ cu așa stăpiciune de idei, cu atâta „grandiloquență“ stilistică și cu o atât de uimitoare lipsă de judecată!

De ce, din toată tinerimea noastră universitară dela Viena, dela Budapesta, Cluj și din alte orașe nu l-a urmat și nu-l urmează mai nimeni? Pentru că tinerii, cari se ocupă în mod serios cu științele, acum *învață* ce este spiritul de cercetare, ce este disciplina științifică, au deja deprinderea de a judeca mai serios și nu se iau după vorbe mari, după vorbe late cari nu ascund decât o absolută lipsă de „idei“, de „valori morale“, de elementar bun simț în afacerile de ordin public!

Și acum să luăm una câte una — „noui valori morale!“

D. deputat dr. Șt. C. Pop între alegătorii săi. *Duminecă, în 31 Dec. n. își va ține d. deputat dr. Șt. C. Pop, darea de seamă în Casa națională din Șiria. Darea de seamă a iubitelui deputat al Șiriei, va fi împreună cu o impozantă adunare populară, la care vor participa pe lângă fruntașii din Arad mai mulți membri ai comitetului nostru național veniți din mari departări. Inceputul adunării la 2 ore după amiază.*

Din delegații. *În ședințele din sesiunea actuală, care nu va dura mai mult de 2—3 zile, își vor desvolta ministrul de externe Aehrenthal și cel de război Auffenberg programul de muncă. E de prevăzut că expozeul ministrului de externe va provoca discuții agitate din partea opoziției, care va căuta să împiedice votarea indemnizării. Nu va scăpa Aehrenthal nici de imputările ce i-se vor face că adevărat el e unul dintre cei mai mari meșteri în țesutul intrigilor de culise. După votarea indemnizării se va trece la discuția bugetului rezorturilor comune.*

Regele Petru nu va mai vizita Austro-Ungaria. *În cercurile politice din Viena se afirmă, că după contramandarea vizitei regelui Petru al Serbiei la Viena care a fost proiectată pentru astă-vară, regele Petru se aștepta ca invitația să fie reînviată în cursul toamnei. Așteptarea i-a fost însă zadarnică și după cum se asigură, un personaj al Curții s'ar fi exprimat, că regele Serbiei nu va mai fi invitat niciodată în Austro-Ungaria, fiindcă monarhia e jignită de atacurile presei sârbești.*

Un patriot despre votul universal. *Mulți patrioți și-au bătut și-si bat și azi capul, cum ar putea inventa un proiect de reformă electorală, care pe lângă asigurarea supremației maghiare să nu periclitaze nici prerogativele claselor privilegiate, dar în același timp să poată purta și numirea pompoasă de vot universal.*

„Neue Freie Presse“ ne ferecește în numărul său de ieri iarăși cu o idee salvatoare, ieșită din creierii bunului patriot Hegedüs Loránd. Bine, zice Hegedüs, e adevărat că avem neapărată lipsă de o reformă electorală, cu atât mai vărtos că sunt speranțe să se introducă în și Ungaria în cel mai scurt timp posibil legea dării progresive, care, menținând legea actuală electorală, ar eschide dela dreptul de vot pe nu mai puțin de 260.000 de cetățeni cari până acum se bucurau de acest drept. Dar — raționează mai departe Hegedüs — nu mai puțin adevărat e că reforma militară nu mai poate suferi nici o amânare. Să rezolvăm întâi chestiunea aceasta arzătoare, și apoi poate urma fără întârziere reforma electorală... zice Loránd, de cumva nu „se vor ivi“ până atunci alte chestiuni tot așa de arzătoare cari nu mai pot suferi nici o amânare... zicem noi.

Și iacă așa, prin fraze încurcate, prin jocuri de cuvinte, rezolvă patrioții noștri în fiecare zi reforma electorală, așteptată de milioanele poporului.

O cultură necunoscută

(***) Sunt indivizi, cari cu o poză remarcabilă își afirmă mereu deosebita lor cultură, iar pentru dovedirea acestei proprietăți, pe care hoții n'o pot fura și în contra căreia socialistii nu protestează, înșiră mereu produsele literare ale scriitorilor de toate speciile, dă drumul la un șirag de sforăeli literare, în mijlocul cărora nu uită să se fixeze mereu pe sine instituindu-se ca un punct mare, pe care nu uită să pună un deget specific — lombrosian — sau considerându-se ca o osie uriașă, în jurul căreia se învârtă tot pământul, aleargă toți și toate până îi ia ameteala, când straniul om de cultură în superplusul său de fantazie crede, că toți acești nenorociți terorizați de sforăelile lui intelectuale se prostern ca îndemnați de o putere supranaturală la picioarele lui. Acest tip, care se vede destul de des în societate, care pe lângă alte calități mai e botezat și cu un nume nabuhodonosoric, pe care îl poartă cu deosebită mândrie și cu o rară ambiție e ferm convins, că nu orice muritor se poate înălța până la mărimea lui.

E nostim însă și de tot specific felul, cum își afirmă acest tip cultura sa. Strigă, sbiară, urlă ca toată lumea să știe și să înțeleagă, că el e buricul pământului, cultivă cu o deosebită patimă ura și invidia, pentruca cu flacăra acestor pasiuni să topească tot ce întâlnește în cale, își aroagă în mod despotic o superioritate, pe care nu suferă ca să i-o discute cineva, își îngrijește cu o rară conștiințozitate pofta, închinarea sa spre dominație, cu ajutorul căreia se sbate să calce în picioare tot ce i-se pare că-i face concurență, disconsideră cu o mutră de grandosigneur spaniol pe orice mititel, care i-se pare că ar avea pofta să se ridice spre el, face spume la gură, când vr'unul din mulțimea disprețuită cutează să afirme, că și el ar avea urechi și ochi, cap și creier...

Un fel de Caligula e acest individ care și proclamă calul de consul, un tip de Nero care aprinde Roma, ca să-și satisfacă patima sa... de artist.

Dar nu numai indivizi singuratici suferă de astfel de boală, ci chiar și popoare întregi, „națiuni” cari au remarcat să fie alcătuite tot din astfel de granzi.

Mai dăunăzi ceteam o scrisoare, pe care o adresase scriitorul italian Giovanni Papini redacției dela „Modern könyvtár”. Acest scriitor mulțimea pentru afabilitatea acestei redacții, care-i tradusese cartea sa „Pilota ciego”. Dar între altele icuia în scrisoarea sa o mulțime de comunicări și descoperiri ciudate. Spunea adecă îndrăznețul scriitor, că el n'are idee despre poporul suveran maghiar, că el nu știe nimic despre o cultură maghiară, că nu cunoaște o știință sau literatură maghiară, că nici baremi din auzite nu știe, că „națiunea” suverană s'ar îndeletnici și cu ocupații de ordin intelectual, că afară de Petöfi și Pikler, pe cari i-a cetit întâmplător din traduceri franțuzești și germane, alți scriitori maghiari nici nu cunoaște, că ar mai exista astfel de cinstite fețe.

Ciudate „elucubrații”. Trebuie să fie într'adevăr cineva nebun ca să nu știe, că aici între Carpați și Laita există o „națiu-

ne” cavaleră care e volnică a se duela și a se trânti cu orice cultură europeană. Sau fără îndoială trebuie să fie cineva condus de-o evidentă reacredință, când cutează să nu știe, că mândra națiune e paznica culturii la porțile occidentului și că ea numai ea are onorifica chemare de a fi puntea, prin care își despică cărarea sa triumfătoare raza strălucitoare a culturii — spre dobitoacele cuvântătoare ale orientului sau că ea e purtătorul, prin care se justifică toate păcatele întunecate ale barbarilor din orient.

E într'adevăr stranie această ignoranță. Și e revoltător, că această ignoranță cutează s'o cultive chiar un scriitor din apus, un scriitor de valoare, căruia națiunea amabilă îi face favorul de a-i traduce chiar și o carte. Italia e aci aproape de Ungaria și totuș ignorantul scriitor nu-și aduce cel puțin atâta aminte, că pe vremuri a existat un Atila, care pornise cu oștile sale împotriva Papii...

Să însemneze această părere a unui scriitor dintre cei mulți un faliment moral al mult trimbițatei culturi maghiare, sau poate chiar o desvălire bruscă a goliciunii, căreia i-s'a zis până acum cu atâta îndrăsneală: cultură?

Și dacă durere ar fi așa, atunci oare mai are titlu această „cultură” ca să cuteze să stea în calea oricărui progres intelectual, ce-l dovedesc alte neamuri? Evident, că nu. Căci e fără îndoială nefiresc ca din nimic să se producă ceva și e de-a dreptul ridicul când cineva crede, că goliciunea sa grandomană ar avea îndreptățirea morală de a dispune de sufletul curat al deaproapelui său, pentru a-l întina pe acesta cu credințe cari nu există și cu înclinări cari amăgesc pe cei naivi de-a se închina la idoli, cari numai fantastici pot fi.

N'am face întrebările însă, căci puțin ne pasă, că ce crede și ce face un oarecare tip sau „națiune”. Dar ne indeamnă să punem aceste întrebări și să facem aceste concluzii faptul destul de straniu, pe care îl practizează de zeci de ani guvernele maghiare. Acestea vreau în mod despotic să ne impună o cultură, care nu există, care nu însemnează o evoluție în viața neamurilor, care e o simplă combinație din goale și neputincioase sbuciumări omenesti, cari niciodată nu pot să fixeze o cărare în spațiul nemărginit al lumii, sau să marcheze un progres, din care omenirea să tragă un folos real... Iar noi cei dornici de înaintare, noi cei setoși de lumină, noi cei ce luptăm din greu cu o soarte crudă și prea dușmănoasă vrem o cultură, o cultură vie, existentă, care să ne ridice cu o zi mai curând din întunecul, în care orbecăm și care să ne înalțe până sus în sferile albastre ale culturai europene străbătută de razele calde și luminoase ale soarelui...

Această cultură însă numai din sufletul nostru genuin românesc poate să pornească, numai pe acesta poate să-și așeze temelii. Căci simțim în toată ființa noastră, că noi, cari suntem neamuri cu pionierii culturai europene, capabili suntem, ca să întemeiem o cultură.

Bugetul Greciei. Caramilas, ministrul de finanțe, a depus bugetul pe 1912, care se prezintă la încasări cu 143 mil. 618 mii, iar la cheltueli cu 142 mil. 448 mii. Disponibilitățile tezaurului în care se cuprinde și rămășița din ultimul împrumut sunt de 84 mil., cari în cea mai mare parte se vor afecta departamentelor de război și utilitate publică. Proiectul organizațiunii militare, elaborat de misiunea franceză, ridică efectivele armatei în timp de război la 130 mii de oameni.

Duplicitatea Austriei. Sub acest titlu ziarul „Adevărul” din București scrie următoarele:

O telegramă din Viena anunță, că acolo se vorbește despre niște tratative, cari ar fi urmat între Austria și Bulgaria și cari ar fi adus o înțelegere între aceste două state. Asemenea surprize ne pregătesc nouă adeseori cei din Viena. De aceea știrea merită mai mult crezare, decât îndoială. Dar o asemenea înțelegere atinge grave interese de ale noastre și ar fi deci natural, ca asupra ei să fi fost consultat și guvernul nostru, ca încheierea ei să nu se fi făcut fără asentimentul guvernului nostru. Așa ar fi natural, dar nu tot ce-i natural se și întâmplă, mai ales când la mijloc sunt cei din Viena. Dacă și Wilhelm II a ajuns să se plângă de atitudinea Austro-Ungariei, de slăbiciunea fidelității de aliat a acestia...

Așa fiind, noi nici nu avem de ce să ne plângem!

Dar trebuie să fim complet lămuriti asupra celorce face Austro-Ungaria. Să știm, dacă pe deasupra capului nostru a încheiat o înțelegere cu Bulgaria; să știm, dacă fidelitatea noastră către tripla-alianță, care a rezistat chiar și persecuțiilor maghiare împotriva românilor, — e pusă încă odată la grea încercare și încă într'o chestiune care e de o însemnătate vitală pentru noi.

Situație gravă în Persia. Guvernul Persiei ca să scape fără mari perdeni de dragostea rusească, e gata să cedeze pretenziunilor ei, ca să isprăvească odată cu aceste încercări primejdioase pentru existența statului. De ruși însă e greu a se scutura, căci ei vor găsi ori când motive, cari să oprească pacea, până atunci când Persia nu va mai avea decât foarte puțin de pierdut. Consulul rusesc din Tebris nu voește să trateze cu trimișii guvernului, decât atunci când nici un persan nu va mai purta arme. Atunci însă Rușii vor putea face mai mult decât pace. Perșii vor putea să fie așa de buni să se supună, căci încă nu pot ști cine le vrea cel mai mare bine... Și într'adevăr neputându-se măsura armata persană cu colosul rusesc — guvernul provoacă pe locuitori să depună armele. Spiritele în Persia fiind foarte agitate contra încălcării rusești o dezarmare cu greu se va putea face. Fiindcă mulțimea înarmată a atacat atât armata cât și instituțiunile rusești, și fiindcă guvernul persan nu voește sau nu poate să împedecă pe supuși dela asemenea fapte, guvernul rusesc a hotărât să ia măsurile cele mai aspre contra celor ce nu respectă voința rusească. Comandanții trupelor din Tebris au primit deci porunca ca în înțelegere cu consulii ruși să pedepsească pe toți cei vinovați; iar localitățile ce se vor împotrivi să fie distruse.

Lupta de trei zile din jurul Tebrisului s'a terminat prin ocuparea lui de armata rusească, ceea ce a agravat mult situația. Guvernul îngrijat de schimbarea aceasta de situație a căutat să ia măsuri imediate și cât se poate de serioase.

Regentul primind pe deputați li-a comunicat oficial disolvarea camerei.

Când deputații au voit să se întoarcă în cameră, aceasta era ocupată de soldați.

Guvernul ca să oprească orice împotrăvire contra Rușilor a interzis boicotul contra comerțului rusesc, a anunțat suspendarea lui Schuster din postul său, iar întrunirile democrate au fost împărțiate și conducătorii arestați. Contrar măsurilor guvernului în provincie însă agitația contra rușilor ia proporții tot mai mari. După o știre, Rusia s'ar învoi să cedeze Turciei o porțiune din Persia, sub cuvânt de îndreptare de hotar, în schimb însă Rusia să ocupe nordul Persiei.

Reforme financiare și economice

(§) S'a împlinit aproape un an de când actualul guvern conservator, prezidat de d. P. P. Carp, a venit la putere. Prin apelul său către alegători guvernul promisese țării o serie de *reforme*, menite pe de-o parte a înlesni producțiunea națională, pe de altă parte a ușura sarcinile populațiunii sărace, care contribuie în măsură așa de mare la această producțiune.

„Iefitnirea traiului“, iată lozinca fermecătoare care a făcut guvernului atâtia adherenți cu prilejul alegerilor trecute. Acum cu redeschiderea corpurilor legiuitoare guvernul Carp socotește că este o înaltă datorie a sa de a realiza, treptat-treptat, reformele ce și-a înscris în program.

Ne-am ocupat, într'un articol precedent, de primele proiecte de legi sociale, pe cari le-a elaborat în cursul verii și a toamnei guvernul. O lege foarte importantă pe care guvernul voește s'o treacă prin Camera și Senat este legea despre vânzările bunurilor de *mână moartă* (a persoanelor juridice), prin care se realizează o nouă *improviatare a țăranilor*. Se vor vinde țăranilor vre-un milion de pogoane.

O altă lege cu scopul de a veni în ajutorul clasei mai sărace este legea *asigurărilor muncitorești*, despre care de asemenea am vorbit într'un articol precedent.

Zilele acestea d. P. P. Carp, prim-ministru și ministrul finanțelor, a depus pe biroul Camerei *trei* noi proiecte de legi menite a ușura traiul populațiunii sărace prin micșorarea sarcinilor ce apasă pe umerii acestei populațiuni.

Primul proiect de lege dintre acestea *trei*, se referă la *scutirea* de impozitul fonciar și de zecimile de percepere a tuturor proprietăților cari au un venit mai mic de 300 lei sau chiar de 200 lei.

Cu toată această scutire, care e nu numai o măsură financiară excelentă, dar și un adevărat bine social, proprietarii scutiți nu-și pierd drepturile lor politice — electorale, de cari se bucură în prezent. Acei proprietari cari au mai multe proprietăți mici, dar al căror venit total trece de suma de 300 lei, nu se vor bucura de scutirea prevăzută în acest proiect de lege. Guvernul Carp are intențiunea de a pune în aplicare această salutară lege la 1 aprilie 1912, când începe noul an financiar.

Cel de al doilea proiect de lege prevede *scutirea* de patentă a micilor patentari, ale căror venituri sunt mai mici pe lângă riscurile cele mai mari. În proiect se specifică anume cari sunt acești mici patentari privilegiați prin noua lege.

Se vor scuti de patentă: Patentarii de clasa a 7-a și cl. 8-a din orașele noastre mari, cu o populațiune dela 50.001 locuitori în sus. În modul acesta vor beneficia de scutirea legii toți micii patentari din capitală și din principalele orașe din țară. (Iasi, Craiova, Ploiești etc.) Vor mai fi scutiți patentarii de clasa 6-a, 7-a și 8-a din comunele cu o populațiune dela 3001 locuitori până la 15.000 inclusiv, prin urmare toți micii patentari din capitalele de județe și din târgurile și târgușoarele mai mari.

Asemenea vor mai fi scutiți de patentă: Patentarii de clasa 5-a, 6-a, și 7-a din co-

munele cu o populațiune dela 3000 suflete inclusiv, patentarii de clasa 3-a, 4-a, 5-a, și 6-a din comunele cu o populațiune până la 3000 locuitori, și, în sfârșit, cârmacii cari conduc vapoarele și corăbiile în mod obișnuit între Brăila și Orșova.

Aceasta este noua lege pentru modificarea patentelor. Prin ea se *îneurajează* micii negustori și micile profesii, cari sunt mai greu năpăstuite din cauza concurenței prea mari și din cauza capitalurilor mici de cari dispun, capitaluri mici cari nu sunt în proporțiune directă cu riscurile grele ale acestor profesii. Corsetarii și umbrelarii nu se vor bucura de scutirea legii. Și această lege va intra în vigoare la 1 aprilie 1912.

În sfârșit o a treia lege prin care guvernul ar face o operă economică salutară ar fi legea pentru înființarea *Direcțiunii muncii*. Soarta acestei legi, care ar crea în corpul ministerului de agricultură și domeniului o nouă direcțiune nu este încă sigură. Legea este în starea unui proiect de tot vag și nu știm dacă d. Ion Lahovary, ministrul de agricultură și domenii, este definitiv decis a aduce acest proiect în fața corpurilor legiuitoare.

Înființarea unei direcțiuni a muncii, care să conducă și să supravegheze *munca agricolă*, așa de importantă pentru țara noastră, este o necesitate imperioasă. Bărbații noștri de stat trebuie să aibă în vedere faptul, că dacă *țărănimea* noastră este într'o stare mizerabilă și este nemulțumită de situațiunea ei, aceasta se datorește mai cu seamă faptului, că munca agricolă este prost organizată.

Știm cu toții, cât de mult ne-a surprins și ce nepregătiți ne-a surprins, în 1907, răscoala țărănească. Dacă ar fi existat, înainte de 1907, o direcțiune a muncii agricole, poate că răscoala n'ar mai fi izbucnit de loc, căci s'ar fi putut satisface justele pretențiuni ale țăranilor.

Spre a putea veni în ajutorul țăranimii, spre a putea îmbunătăți situațiunea ei de astăzi așa de precară, trebuie să cunoaștem *cauzele* acestei rele situațiuni, trebuie să *studiem* cu deamănuntul problema agrară și să constatăm cum se face la noi munca agricolă.

În 1907 eram departe de a cunoaște adevărata situațiune a țăranimii noastre și chiar și în prezent cunoștințele noastre nu se întemeiază decât pe niște rapoarte destul de defectuoase și puține, și pe câteva studii făcute de persoane *neoficiale*. Or chestiunea este ca *statul*, guvernul să poată cunoaște până în culele ei cele mai adânci această problemă.

Ministerul agriculturii, înainte de răscoala din 1907, nu avea nici o indicațiune mai clară și mai sinceră asupra stării în care se găseau țăranii români. Nu se cunoștea cu toate amănuntele ei grozave starea de plâns în care se găsea muncitorul nostru agricol față de proprietarii noștri fonciari rurali și față de arendași. Când guvernul d-lui Brătianu, în 1907, a voit să prezinte camerei noua lege asupra învoelilor agricole, a trebuit să ordone o serie de anchete spre a cunoaște situațiunea muncitorilor noștri agricoli. Și aceste anchete nu sunt decât un slab început.

Iată de ce susținem, că înființarea unei direcțiuni a muncii agricole este o necesitate de stat.

Scrisoare din Viena

Un curent puternic ce tinde spre unitatea monarhiei. — Oligarhia maghiară și criza acută din Balcani.

Abia intrate în vacanțele politice, cercurile noastre parlamentare au și început să facă pe de o parte bilanțul activității din secolul trecut, iar pe de altă parte prognosticuri pentru viitorul ce le așteaptă.

În genere domnește părerea că sufragiul universal egal și secret — care, sperăm, se va introduce în fine și în Ungaria și Croața — formează numai un punct de tranziție și că acesta pe zi ce merge ne apropie tot mai mult de timpul, când cercurile competente ale imperiului, de voie-de-nevoie, vor fi silit să supună unei revizii radicale pactul din decembrie a anului 1867, firește în direcție și spirit cu totul contrar aspirațiilor kossuthiste.

Tot mai mult teren cucerește convingerea, că nu se mai poate amâna dărâmarea zăgăzurilor ce formau o piedecă de neînving în calea conviețuirii pașnice a popoarelor din monarhie, și pe lângă asta opriau orice muncă rodnică în toate direcțiile, în economie, în politica internă și externă deopotrivă și îndeosebi în tendințele neamurilor oblăduite — spre cultură și progres.

Ideia revizuirii e îmbrățișată cu interes chiar în cercurile conservative și mai ales ideea de a reforma cu orice preț instituția învechită și necorespunzătoare a delegațiunilor câștigă tot mai mulți adherenți. Ori tocmai cu spiritul dualismului, care a reclamat existența acelei instituții, stau în crasă contradicție delegațiunile în forma lor de astăzi.

Care e temeiul logic care să ne poată clarifica tratarea afacerilor comune ale monarhiei austro-ungare în două delegațiuni separate? Oare într'un parlament comun al întregii monarhii nu s'ar putea face lucrul acesta!

Oligarhia maghiară — o spun asta mulți membri ai parlamentului austriac, chiar de aceia cari sunt adherenți ai dualismului — în felul cum înțelege ea dualismul are să ne ducă mai curând ori mai târziu la discompunerea totală a monarhiei, la oprimarea neîmpiedecată a naționalităților nemaghiare din Ungaria, la nimicirea autonomiei croate, la ruina economică a popoarelor din imperiu și în sfârșit, după ce va aduce lucrurile la acel stadiu, când monarhia își va pierde poziția de mare putere, va institui pe ruinele acestei puteri o anarhie completă, lăsând mână liberă nesațiului colonului dela nord.

Din discursul ce l-a rostit d. Baernseiter în casa de sus s'a putut convinge oricine că nici chiar prietenii de odinioară ai maghiarilor, nu mai pot privi cu nepăsare ravagiile ce le face șovinismul lor neînfrănat.

Prin înfrângerea lui Tomașich la alegerile croate s'a dovedit neputincioasă niziunța de a zdrobi pe aceia cari detestă dualismul. Prin o alegere curată s'ar arăta lumii întregi că partidul ce tinde în Croația spre o formațiune tripartită a monarhiei formează o forță de temut.

Criza croată precum și criza din dieta provincială a Bosniei amenință cu noi încercături diplomatice. Dar să aruncăm o privire și mai departe, la frământările din Balcani. Luptele din Albania și Macedonia au produs un adevărat chaos în Turcia și cine știe ce surpriză ne păstrează ziua de mâine.

Primejdia balcanică devine pe zi ce merge tot mai mare și îndeosebi în Serbia se ivesc tot mai mult semnele unei schimbări grabnice. Ne temem să nu se facă și această schimbare tot în felul cum s'a făcut când cu doborârea dinastiei Obrenovici. Ei bine, Austria nu va putea privi cu nepăsare la schimbările din vecinătate. Și când va fi să-și ridice glasul, e amenințată să se lovească în eventuala-i acțiune în Balcani de politica șovinistă a maghiarilor.

Iată deci, de ce se impune tot mai mult necesitatea unei reforme radicale a instituțiilor chemate să asigure rezolvirea înțeleaptă și favorabilă a afacerilor comune!

Cumintenia „Tribunei“

„Tribuna“ e foarte senină de câtva timp; e de o răbdare evanghelică. Și asta n'are absolut nici o legătură cu împrejurarea că ne găsim în ajunul „primeririi“ abonamentelor. Socoteli de acestea meschine n'au rol în atitudinile „Tribunei“.

Conștiință de rostul ei de regeneratoare în viața noastră politică, conștiință de însemnătatea morală deosebită a chemării sale în viața întregului popor românesc, gazeta mondială din Arad pășește hotărâtă și neturburată cu „gândurile ei curate“, pe calea indicată de dd. Ciorogariu, Chendi, Schiopu și dr. Sever Bocu. Minciuna și perfidia nu pot pătrunde în coloanele ei sfințite de consecvența aplicare a principiilor carlyle-ane: sinceritate, tăcere, muncă — și alte vorbe late de împrumut.

Nu-și pierde sărita cu una cu două ci urmează aceeași linie dreaptă în fața tuturor atacurilor și invinuirilor. Nu răspunde nici uneia din ele, chiar dacă ar înțelege că publicul cititor vede aici o mărturisire... Sinceritate, tăcere, (mai cu seamă tăcere) și muncă.

Și totuși s'ar putea ca grija abonamentelor s'o muncească. Probabil acum se va fi rostit un Treuga Dei în secret. Suntem însă aproape siguri că surata noastră din Arad are să devie foarte limbută după 15 ianuarie. O să se prefacă iară că se indignează de cuprinsul vre-unui articol — fiindcă suntem hotărâți să nu ne mai înduioșăm de chelălăturile coteriei acesteia — și d. Goga iar are să scrie că nu „Tribuna“ va răspunde de urmări.

Acum de vre-o trei săptămâni, de când i-s'au aruncat „gruparei“ în față alte păcate, acum de când unele valori au fost coborâte la adevărata lor „valoare“, de când din partea acestui organ al partidului național s'au dat palme pe cari un ziar cinstit și oamenii de caracter nu le pot lăsa fără răspuns „Tribuna“ o duce totuși într'un chef de vorbe date și de cumintenie: Cu o adorabilă liniște, caută oțeliți în luptele noastre politice de acum 10 ani, iar în numărul ei cel mai proaspăt face istoricul legii electorale, al justiției maghiare — și la sfârșit iarăși ceva morală conducerii partidului național.

„Tribuna“ vrea „muncă pozitivă“. Noi asemenea și pentru aceea luptăm acum cu perfidia ei.

Scrisoare din Budapesta

— Cel „câtiva“. —

Deamna manifestare a celor 90 de tineri români din Budapesta pentru părintele dr. Vasile Lucaciu și d. dr. Teodor Mihali a avut un deosebit efect în opinia noastră publică.

Devotatul corespondent al „Tribunei“ împins de idealismul său nobil, a cercat să reducă acest efect strecurând în cele două corespondențe ale sale, publicate în „Tribuna“, acuze gratuite și pervertiri.

Neputând să organizeze o contramanifestare, căci cam lipsesc „consoții de principii“, a recurs la cele mai ieftine și nedemne mijloace de combatere.

Să ne creadă domnul Xenii — așa se numește, după ce afirmă că tinerii cari au iscălit „nu sunt tocmai cele mai cinstite elemente“ — că și noi am putea strecura maliții și ironii ieftine la adresa d-sale, dar nu o facem, că ne place să-l vedem pe d-sa operând singur cu mult ifos pe acest teren. Și apoi la ce să mai întărcăm „un nou stegar“ al curentului „primeritor“.

Ne vom restrânge deci la desvălirea „ratăcilor“ acestui suflet idealist, care cu o modestie rară se ascunde în umbra anonimatului, după ce a

batjocorit pe cei 90 de tineri și i-a numit „incontienți“, cari „s'au făcut de răs“.

În firul elucubrățiilor sale se servește de o imagină cifră statistică afirmând că în Budapesta trăiesc 400 de tineri.

Falsificarea cifrei e atât de evidentă, încât nu o mai discut, pentru că știu ce l-a îndemnat pe devotatul corespondent să afirme că suntem 400: ca cei iscăliți să apară într'un număr dispărent.

În realitate cel mult 250—280 de tineri români frecventează sau au isprăvit nu de mult o facultate la universitate, iar dintre aceștia cel puțin a treia parte nu participă la nici o manifestație socială românească, așa că nu pot fi luați în astfel de prilejuri în socotință.

Inițiativa de a redacta „scrisoarea deschisă“, s'a luat în 14 decembrie, când deja o bună parte a tinerimei a plecat acasă. Mulți, cari nu iau parte la nici un fel de manifestație publică, din considerații acceptabile, au declarat însă că conținutul „scrisorii“ e demn și potrivit.

Afirmând devotatul corespondent al „Tribunei“ că restul tinerimei, care nu a iscălit „scrisoarea“ e pentru „Tribuna“, d-sa fără să-și dea seamă s'a făcut talmaci nechemat și neautorizat. D-sa nu poate vorbi decât în numele d-sale, sau în numele celor 20—25 „consoți de principii“.

*

P. S. Întrebând pe d. Vasile Filipeciuc, că e adevărat, că ar fi terorizat pe mai mulți inși, să iscălească „scrisoarea deschisă“, d-sa mi-a răspuns, că ține sub demnitatea sa, să răspundă la invinuirile anonime, cari în fine, pot fi fabricate în redacția „Tribunei“.

Iar ce privește bunăcredința „Tribunei“, publicul este pe deplin orientat. Cu proza corespondenților săi nu dorește să se răfuiească, căci asta ar fi o luptă cu morile de vânt. Personalitatea părintelui Lucaciu și a d-lui Mihali se bucură de o mai mare stimă și adorație, decât să fie lipsă de arme tribuniste, pentru adunarea iscăliturilor de aderență.

Iar cei ce au deșezut în așa măsură, că nu pot, ca tineri venera persoana luptătorilor naționali, față de aceea orice terorism ar fi fost zadarnic și superflu. Declară, că dacă chiar s'ar fi îmbulzit să iscălească, atari tineri tribuniști din considerație față de d-sa și tovarășii iscăliți, numai o insultă s'ar fi adus părintelui Lucaciu.

Corresp.

Conzistor plenar

Azi s'a ținut ședința plenară a consistorului din Arad, în care s'au luat deciziuni de mare importanță.

Au fost de față asesorii: Gheorghe Popovici, Fabritiu Manoilă, Vasile Beleş, dr. Traian Putici, Cornel Lazar, Mihailu Lucuța, Traian Vătan, dr. George Ciuhandu, Emanoil Ungurianu, Iosif Moldovan, Vasile Goldiș, dr. Iustin Marșieu, Gherasim Serb (referentul), Dimitrie Muscan, dr. Nicolae Oncu, Petru Truția, Sava Raicu, George Purcariu și Aurel Călnicean.

S'au adus următoarele hotărâri:

1. S'a scris concursul pentru deplinirea scaunului vacant protopopesc din cercul Chișineului.

2. Consistorul a primit cu mare însuflețire ofertul reuniunii femeilor române din Arad și provincie de a ridica un nou edificiu pentru școala de fete din Arad.

Această hotărâre a consistorului are deosebită importanță și ea a stârnit sinceră bucurie în întreaga societate românească din Arad. Reuniunea femeilor române inițiasse cu ani mai înainte o colecție în scopul acesta. Cu toate că marele mecenat român d. Vasile Stroescu dăruise și dânsul

suma de 100 mii coroane pentru școala română de fete din Arad, totuși colecta reuniunii femeilor n'a avut succesul dorit. Afară de principala donațiune a d-lui Stroescu reuniunea, cu toată străduința sa vrednică de laudă n'a putut colecta mai mult decât vre-o 80 mii de coroane, din care partea cea mai mare a dăruit-o institutul de credit și economii „Victoria“ din Arad. Scopul reclama însă vre-o 300 mii coroane.

A intrevănit acum Consistorul și la propunerea P. S. Sale d-lui episcop diecezan Ioan I. Papp a hotărât să contribuie și din partea sa cu suma de 100 mii cor., care se va contracta ca împrumut hipotecar pe noul edificiu.

Zidirea se va începe deja în luna februarie astfel, ca noul edificiu să poată fi dat destinațiunii sale încă în toamna anului 1912. În chipul acesta Aradul va avea cea mai frumoasă școală română de fete în întreaga țară. Noua zidire, un palat admirabil, va fi zidit în nemijlocita apropiere a reședinței episcopicești.

Felicităm reuniunea femeilor române și Consistorul pentru acest dar de Crăciun făcut culturii românești.

3. La ordinea zilei a fost și ajutorul de stat pentru întregirea salariilor profesorilor dela institutul preparandial. S'a constatat, că guvernul nu este dispus a oferi acest ajutor, decât numai în schimbul unor concesi, ce erau să se facă în detrimentul limbei românești.

Consistorul și în această afacere a fost la culmea chemării sale. Și-a susținut dreptul la ajutorul de stat pentru instituțiunile sale culturale în baza articolului de lege XX din 1848, dar a anunțat, că în schimbul acestui ajutor nu admite nici cea mai mică știrbire a drepturilor limbei românești, ca limbă de propunere în institutul de sub întrebare. S'a decis o remonstrațiune la guvern în acest înțeles, dar și până atunci s'a hotărât, ca Consistorul cât mai curând să reguleze salariile profesorilor conform exigențelor timpului.

4. La concursul publicat pentru instituirea unui revizor școlar în dieceza Aradului nu s'a aflat nici un recurent în condițiunile stabilite. Astfel Consistorul a decis publicarea din nou a concursului.

După ședința Consistorului cei mai mulți asesori au fost la masă oaspeții P. S. Sale d-lui episcop Ioan I. Papp.

Cel mai frumos cadou de Crăciun pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia“ din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto postal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „**Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.**“

Litere - Arte - Științe

Poveste orientală

Intr'o zi veni la „judele înțelept“ un om năcăjit și i-se plânse, că vecinii săi Hassan, Abdul și Saleh îi fură noapte de noapte ba câte o găină, ba câte o capră și dacă îi roagă să nu-l păgubească îi mai sar și în cap și-l iau la bătăi.

Judele înțelept îi chemă de față.

Veni Hassan bătrânul, mic, cu ochii spălăciți, veninoși și Abdul îmbrăcat de sărbătoare și Saleh cu mustața rasă proaspet să se vadă mai tânăr.

— Voi sunteți tâlharii satului. Voi intrați noaptea în curțile și grădinile oamenilor și le furați ce bruma au agonisit. Nu-i om în sat să nu se fi plâns de voi. Uite acum se plânge și vecinul vostru, care v'a fost tot om bun. Aveți să-i dați înapoi ce i-ați luat și să îi cereți iertare. El îi om bun și se va mulțumi cu atâta.

Dar bătrânul cu ochi veninoși sări ca de pe foc și amenințând cu pumnii își ridică glasul înăcrit, ros de vreme.

— Cum mă puteți bănuși că aș fi furat? Sunt judecat pe nedreptul. Dau chezașie cinstea bătrânețelor mele!

Abdul sări de dincolo și scoțând pieptul se lovi cu pumnul în el și urlă:

— Spun pe cinstea bărbăției mele, că n'am furat dela sărăntocu ăsta.

Și pași înainte și tovarășul Saleh și netezind d'albe plete își ridică la cer ochii roșii de chefuri și zise cu glas visător:

— Dovadă mi-e cinstea plăpândeii mele tinerete, că nu am furat găinile.

Judele le crezu pe cuvânt — ce era să facă — și-i rugă să vină mâine în locul de adunare să-și primească răsplata cinstei lor.

Cei trei oameni cinstiți ieșiră făcându-și semne din ochi.

A doua zi tot satul era la locul de adunare. Veniră și cei trei, sfătoși, cu nasurile în vânt să-și primească răsplata.

Veni în urmă și dreptul judecător și porunci să li-se deie fără amânare răsplata.

Și au primit-o:

Câte 50 vergele de fiecare cinste de le păriră șalvarii.

Blas.

Intr'o zi de primăvară

— Schiță —

de Const. A. Giulescu

Sunt vre-o trei ani de atunci. Era pe la sfârșitul lui martie. Se desprimăvăraseră. Afară era călduț, așa că nu te mai îndemna inima să intri în casă. Parcă ai fi tot stat să te perpeleşti la soare, ca un porumb în bătaia jarului; să privești la mugurașii bobonați, și la vrăbiile, care-și piguleau penele înfoiate.

Peste tot locul era viață, veselie. Venea, primăvara! Fiori de iubire colindau necuprinsul, iar păsărelele vioaie se chemau prin unghere tănuite. Fluturași arămii treceau peste grădinile înmugurite, inimile băteau înviorate, tremurând de doruri neînțelese. În natura întreagă era o chemare, un îndemn la viață, la iubire!...

Zăpada se topise de mult și stradalele erau curate, îmbrăcate în haina caldă, binefăcătoare.

Hoinăream de un ceas printre furnicarul de lume de pe stradă. Mă învârteam în sus și în jos, ca un besmetic, dus de curentul mulțimei fără rost, și mă gândeam cât de ușor își cheltuesc vremea aceice n'au ceva mai bun de făcut.

Ajungând în dreptul Ateneului, mă oprii. Imi aruncau privirea pe o pânză scrisă cu litere mari, negre. Citii cuvintele: „S'a deschis expoziția tinerimei artistice“. Erau orele zece și jumătate. Luai drumul spre intrare. Mă simțeam înviorat, stăpânit de alte gânduri, cu alte năzuinți. Imi ziceam: Doamne, cum se schimbă omul după împrejurările vieții!...

Intrai în lăuntru. Mă simțeam altul, înconjurat ca de o lume din basme. Câteva persoane priveau la pânzele, care împodobeau pereții, vorbind încet, pe șoptite.

Pe fețele tuturor întâlneau un semn de admirație, un zâmbet de mulțumire. Mi-se părea că mă aflu în templul credinței. De sus cobora în unde vibratoare o simfonie de vioară întovărășită de pian. Părea o rugăciune, smulsă din coardele unei lire divine.

O pânză pe care era zugrăvită o turmă de oi, poposită în mijlocul unei câmpii, sub arșița unei călduroase zile de vară, îmi atrase privirile, arătându-mi că mă găsesc în templul artei.

Miros primăvăratec de viole se răspândea în toată sala, și parcă își revărsa parfumul din buchetul ce sta răsturnat în ghiveciul zugrăvit pe o pânză.

Ici se vedea un răsărit de lună, ori o furtună în miez de vară; dincolo, un apus de soare în dosul unei păduri în flacări. Intr'un colț un cap de studiu, în altul o țărancă torcând din caerul nevoilor vieții. Colo, se zărea o cameră turcească, îmbrăcată cu covoare și chilimuri turcești, iar în fața ferestrei prin care năvălea o dungă de lumină viorie, sta în jurul unui cătui de jeratic, un grup de moșnegi, povestindu-și din vremuri bune, de demult!...

Toate erau crâmpoie, rupte din viața noastră, din zilele trăite; tablouri prinse din natura veșnic schimbătoare!... Privindu-le simțeam cum mă apropiu de sufletul artistului, trăind o clipă viața atâtor vieți risipite!...

Bătu ora unsprezece și jumătate. Imi rămăsese un singur tablou de văzut, prins în peretele din spre apus. Mă apropiu și citesc pe colțul din josul pânzei „Verona“, iar în partea de sus, pe o carte de vizită erau scrise cuvintele „vândut“ și mai jos cu litere de tipar „Mara D....“

Tabloul reprezintă un subiect din natură. O închipuire a artistului în momente de sublimă inspirație. Simboliza viața unor suflete nenorocite, prinse în șuvoiul deșertăciunilor vieții!...

Pe o cărare îngustă, smălțată cu verdeață, flori de pădărie și laptele cucului, urcai un delușor acoperit ca lanuri și mărcinișuri răslețe. Sus de-acupra culmei, pe un fond albăstriu, se ridica o perdea de nouri grei, gonind parcă în necuprinsul zărilor. Acolo, într'un colț uitat, se zăreau trei plopi falnici, răsăriți dintr'un capriciu al naturii, dintr'o ironie a soartei și crescuți sub seninul primăverilor.

Dar, au fost prinși într'o zi de furtună groznică, crengile lor se îndoiau supt puterea vântului, ramurile scoteau un oftat prelung de durere, iar frunzele răslețe cădeau una câte una!...

Se părea că întreg delușorul se va nărui în vale, prăbușind cu el și plopii cari se luptau colo sus, cu natura infuriată!...

Am stat multă vreme în fața acestui tablou, căci în culorile lui citeam viața a trei suflete îndurerate!...

Plopii înșiruiți pe deal reprezentau pe Mara alături de cele două surori, aruncate tus trele în valurile vieții, pe drumul pieirei!...

Am găsit atât adevăr, atâta durere în această pânză, că nu mi-am putut stăpâni lacrimile, care cădeau în amintirea vremilor uitate!... Imi părea că sunt apostolul mântuirii, iar plopii cele trei suflete îndurerate, care-și mărturiseau greșelile, amărăciunile vieții, cerând îndurare!...

Un vis frumos le-a fost copilăria; o povestă tristă anii tineri, întuneric și genună pentru toamna vieții lor!...

Dar furtuna va crește, va crește mereu. Vântul îndoii-va ramurile celor trei plopi. Frunzele vor cădea rând pe rând. Primăvara se va topi, ca mirosul unei flori Ah! primăvara vieții!... Zilele grele de toamnă veni-vor încet, pe nesimțite. Vieța tineretei se va stinge, ca o licărire îndepărtată!... Iar cei trei plopi falnici, se vor împotrivi mereu acolo sus, vânturilor năpraznice, până ce vor pieri în vâlmășagul deșertăciunilor vieții!...

Partidul național român și „Tribuna“

— Câteva declarații importante —

(Dela conferința anuală a comitetului executiv)

Cauzele conflictului dintre comitetul partidului și ziarul arădan. — De cine atârna aplanarea conflictului și restabilirea bunei înțelegeri în partidul național român?

Budapesta, 9 decembrie. — De repetate ori „Adevărul“ și-a arătat adâncă mâhnire pentru neînțelegerile și tristul război pornit în sânul neamului românesc din Ardeal, că în locul unirei în cuget, unirei în simțiri, se manifestă de un an de zile un fenomen foarte dureros în viața publică românească din Transilvania și Ungaria: divizarea în „româniști“ și „tribuniști“.

Foarte mulți, — cari își dau seama de nenorocirea acestui război intern, — credeau că poate conferința anuală a comitetului executiv al partidului, ce a avut loc zilele trecute aci în Budapesta, va pune capăt desbinărilor și ostilităților, prin anumite măsuri și hotărâri. Din comunicatul ce a fost dat ziarelor spre publicare, s'a putut însă vedea că în chestia conflictului cu „Tribuna“ comitetul n'a luat nici o decizie. Cum însă această chestiune a fost desbătută în conferință, — am căutat să aflu, pentru ziarul „Adevărul“, dela membrii comitetului dacă poate fi vorba de o aplanare apropiată a diferendului în chestiune. Pentru a nu reda aci numai o părere personală, am ținut să aflu opiniile actualilor și foștilor deputați în comitetul executiv al partidului român în această chestiune ce preocupă lumea românească. Impărtășesc mai jos declarațiile cele mai importante ce mi s'au făcut.

— Pentru a găsi posibilitatea înlăturării acestor neînțelegeri — mi-a spus un membru fruntaș din partid — trebuie înainte de toate să știm de unde derivă aceste neînțelegeri. Un fapt pozitiv ce trebuie de relevat în primul rând, e că comitetul național a condus viața politică a poporului român în senzul cel mai democratic și niciodată nu s'a închis dinaintea curentelor cari dominau opinia publică românească. De asemenea n'a împiedecat generația tânără ca intrând în comitetul național să-și afirme ideile primenitoare și să-și desvolte activitatea în interesul luptei politice a poporului român. Chiar în comitetul executiv, majoritatea e alcătuită din bărbați sub 40 de ani. Cu toate acestea, îndată după alegerile parlamentare din anul trecut, s'a pornit în coloanele „Tribunei“ atacuri permanente împotriva comitetului național, cari în curând au fost secondate de scrisul câtorva tineri scriitori — unul chiar membru în comitetul național — și astea toate sub pretextul lipsei de activitate pozitivă a comitetului și cu pretenția ca acelaș comitet național să dea un teren mai larg de manifestare generației tinere.

Se înțelege dela sine că comitetul n'a putut să primească cu nepăsare atacurile acestea îndreptate contra partidului național român și mai ales contra comitetului executiv. Toată lumea românească a putut să se încredințeze că motivele pe temeiul cărora era atacat comitetul sunt absolut nebazate și numai pretexte pentru a se putea ajunge la scopul urmărit cu multă tenacitate de proprietarii ziarului „Tribuna“ — de a se distruge partidul național român — care le stătea piedică în cale, — în realizarea planurilor lor particulare.

— Ce anume v'a făcut să credeți că proprietarii „Tribunei“ urmăresc planuri particulare? — am întrebat pe un fost deputat român, membru în comitetul executiv.

— Insuși faptul că un ziar care cere să fie considerat ca organ al partidului național român — a atacat pe conducătorii acestui partid într'un mod extrem de violent — întocmai așa cum o fac și foile maghiare. Luată apoi la răspundere pentru această atitudine, „Tribuna“ a declarat că nu cunoaște puterea disciplinară a comitetului executiv. Prin urmare procedarea aceasta a „Tribunei“ dovedește că ziarul acesta a urmărit scopuri particulare, iar nu ale partidului național.

— În viața unui partid — mi-a declarat un d. deputat — și mai ales în viața unui popor oprimat, încrederea masselor în conducătorii lor este o condițiune indispensabilă a unor lupte cu succes. Prin urmare nu se poate tolera ca un

ziar să aibă deoparte aparența oficialității, iar de altă parte, sub autoritatea acestei oficialități să zdrocine prin atacuri zilnice acea-tă încredere. Este dar lucru firesc că considerațiunile de natură absolut superioare și chiar etice — nu admit ca comitetul național să îngăduie ca „Tribuna” să atace într'un chip brutal și să detracteze în mod vulgar și nedemn meritele unor bărbați ca George Pop de Băsești, dr. Teodor Mihali, părintele dr. Vasile Lucaciu, cari ani de a rândul au suferit — chiar temniță — pentru cauza poporului românesc, con-fiunțind astfel prin jertfe și fapte evidente aspirația și dorul lor de dezrobire a neamului românesc.

Comitetul național nici când n'a contestat dreptul opiniei publice și în special al ziarelor românești de a cerceta corectitudinea principiărilor sau oportunitatea politică a faptelor singuraticale ale comitetului și membrilor săi.

Nu numai că a tolerat aceasta fără discuție, dar a recunoscut în mod evident dreptul criticii obiective față de conducătorii partidului. N'a putut însă admite ca un organ pretins al partidului să atace comitetul național pe baza unor afirmații generale, cari apelau mai mult la pa-im-i decât la judecata calmă. De aceea comitetul n, deciziunea sa a constatat, că atitudinea „Tribunei”, este potrivnică intereselor partidului și ale neamului românesc și că atitudinea aceasta lipsește ziarul arădan de îndreptățirea de a fi considerat ca organ al partidului.

„O luptă politică de desrobire, ca cea a partidului național-român — reclamă multe jertfe personale. Și nu toți sunt deopotrivă dispuși să aducă asemenea jertfe în vederea scopului mare din viitor.

„De aceea în mișcarea de emancipare a unui neam — cea dintâi datorie este de a se crea în publicul mare o stare sufletească potrivită pentru aducerea jertfelor personale necesare.

„Tribuna” prin atitudinea ei, introducea prin contrabandă în opinia publică românească un sentiment de neîncredere față de conducătorii partidului și față de scopurile acestui partid. Deci distrugea acea predispoziție sufletească pentru o luptă hotărâtă și altruistă. Procederea „Tribunei” a ajuns apoi pretextul tuturor elementelor șovăitoare pentru a-și scuza retragerea dela lupta dreaptă și hotărâtă — astfel că aderenții cu cari se mândresc proprietarii „Tribunei” se recrutează din elemente cu sentimente guvernamentale și utilitariste. Le-a mai reușit proprietarilor „Tribunei” să exploateze în acțiunea lor de distrugere a luptei naționale — acea tabără de scriitorii tineri — cari din alte considerații s'a pus în serviciul intelectual al ziarului „Tribuna”.

„Vedeți dar că neînțelegerile din sânul partidului nutrite de o parte de adversarii hotărâți ai partidului național român — proprietarii „Tribunei” — și de altă parte de scriitorii tineri, exploatați politicește de aceștia — nu sunt urmarea vre-unei atitudini greșite a comitetului” ci sunt urmarea logică a ținutei „Tribunei”, ziar care astăzi stă în serviciul tendințelor de distrugere a partidului național român.

„Din aceste constatări, reiese dar până la evidență, că nu stă în puterea comitetului de a curma neînțelegerile iscate, pentru că comitetul are un rol absolut defensiv, iar cei grupați în jurul „Tribunei” au ofensiva foarte ostilă neamului românesc.

„Neînțelegerile aceste, prin urmare se pot înlătura, în momentul ce „Tribuna” și cei din preajma ei vor renunța la atitudinea lor ofensivă. Comitetul național va fi oricând dispus să ușureze luarea unei astfel de atitudini ce corespunde intereselor comitetului național român și marilor interese ale neamului românesc.

„Comitetul național se consideră ca un părinte, care bucuros primește serviciile fiecăruia și care nu cunoaște sentimentul supărării sau chiar cel al urei față de fiii săi.

„Ținta comitetului este concentrarea forțelor în vederea unei lupte bărbătești, conștiente și hotărâte. Prin urmare dorința sa este ca să fie înlăturată orice neînțelegere care ar împiedica această concentrare”.

Declarațiile acestea con-titue opinia generală a comitetului executiv al partidului național român în referența cu „Tribuna”.

(Adevărul)

L. P.

D. Bocu nu voește să intre în comitetul național

De două zile o veste consternantă a umplut de adâncă îngrijorare inimile tuturor acelor care au într'adevăr, la inimă interesele acestui neam.

Din cele mai modeste unghere până la cele mai somtuose locuințe, ori unde bate o inimă de român, vestea neașteptată a căzut ca un trăznet pe capul tuturor, umplând sufletele de teroare.

Publicul român de toate vârstele, de două zile, trece prin cea mai dureroasă grijă, printr'o criză sufletească cum nu a mai fost nici odată în analele luptelor naționale...

Ce este! Ce este?

D. Bocu, d. Sever Bocu, speranța de mâne a acestui neam și-a exprimat intenția de nu primi să fie ales în comitetul național.

Aceste singure cuvinte, fără nici un comentariu, sunt îndestulătoare să ne arate cât de legitimă este neliniștea ce a cuprins până și cele mai adânci straturi ale poporului.

Deci fără a insista mai mult asupra gravității acestei hotărâri, să dăm mai de grabă știrile ce le-am putut culege asupra acestei hotărâri atât de dezastruoase pentru speranțele unui mai bun viitor național al acestui neam nenorocit.

*

Știrea a apărut în numărul de marți 13 decembrie al ziarului demimondial „Tribuna” cunoscut prin intransigența consecvenței sale în materie politică.

În acest număr, marele bărbat de stat, într'unul din acele articole scăpărătoare de „vederi originale” și de isbucniri de „sinceritate”, care decât va timp sunt atât de gustate de cititorii „Românului”, a binevoit să dea neamului său o serie de sfaturi menite a aduce salvarea națiunii.

La începutul lungului articol nimic nu te făcea să întrezărești o concluzie atât de tragică. Dimpotrivă citindu-i frazele în care cu o siguranță de sine neobișnuită nici chiar la „oțeliții” „primenitori”, tranșa toate dificultățile, cititorii și-au format mai de grabă convingerea că soluțiile sunt scrise după vre-unul din acele chefuri despre care neprețuitul șef-redactor al „Tribunii” spune că și astăzi îi plac mult.

Ce a făcut că aceste începuturi vesele ale lungului articol care tradau o atât de bună dispoziție din partea autorului lor să se termine printr'o veste atât de dureroasă, iată ce ne-a preocupat și am vrut să știm din primul moment. Pentru aceasta am găsit un admirabil izvor în „preot (la sate)”, amic al „Tribunii” și în special al dlui Bocu, care a binevoit să ne dea câteva importante amănunte cărora le facem loc cu plăcere. Iată-le:

De mai mult timp, ne-a spus, „un preot (la sate)” singurii amici ai dlui Bocu sunteți dvoastră cei dela „Românul”... D-voastră pe lângă că-l înțelegeți mai bine, îl și citiți cu drag fiind singurii care ați citat pasagi mai largi din proza lui. Când d. Bocu a început să țipe în contra primenitorilor care lovesc din umbră și-l lasă pe d-sa să supoarte tot greul luptei, ați fost singurii care ați priceput adevărata lui durere și i-ați relevat declarațiile. De aceea, dacă ați putut observa, și d. Bocu în articolul „Primenirea”, a ținut să confirme încă odată spusele relevate de dvoastră, adăugând încă un calificativ cu mult mai tare, decât cele întrebuintate de dvoastră, la adresa acțiunii de primenire numindu-o:

„Nenorocita acțiune de primenire” și lămurind, ca bărbat prevăzător, ce este, că personal nu a avut nici un rol, adecă textual. „De aci a pornit nenorocita acțiune de primenire, în care de altfel n'am avut nici un rol”.

Tot d-sa numește aceasta acțiune un „impas ce duce spre povârniș”.

De asemenea un alt semn de recunoștință ce vă păstrează este și declarația foarte bine calculată că „Tribuna” este proprietatea dd. Oncu și Ciorogariu textual: „voia (comitetul N. R.) să scoată Tribuna din mâinile aderăraților proprietari, a dlor Oncu, Ciorogar”.

Cum rămâne după această declarație d. Ciorogariu care protesta că nu C. S. este peste „Tribuna” ci „Tribuna” peste C. S., aceasta nu-l interesează pe d. Bocu. D-sa a ținut să dea o dovadă

de recunoștință „Românului” spunând măcar odată adevărul și a dat-o.

*

— Bine, înțeleg, i-am spus lui „un preot (la sate)” dar ce au de-a face toate acestea cu hotărârea dureroasă a dlui Bocu de a nu primi să fie ales în comitet...

— Aceasta este o diplomatie a d-lui Bocu pe care d-voastră nu o înțelegeți, „căci deh” (cum zice d-sa) nu toți muritorii pot pricepe secretele, de tactică mai ales ale unei minți superioare.

Tactica d-lui Bocu este de a speria lumea cu intenția sa, pentru a-și întări situația la „Tribuna”.

Popular și conștient cum este de popularitatea sa — câștigată în chefuri și la joc de cărți, după cum a spus — d-sa își dă seama că la această veste din toate părțile au să năvălească scrisorile, telegramele, petițiile și delegațiile de zeci, de sute, de mii de inși, spre a-l ruga să nu dea urmare funestului gând.

Și atunci să le mai dea mâna, celor dela „Tribuna” să se joace cu el...

Căci d-voastră nu știți, urmă „un preot (la sate)” căruia îi lăsăm toată răspunderea declarațiunii sale, ce zile fripte duce d-l Bocu la „Tribuna”. D-voastră cei dela „Românul” îl considerați ca un adversar primejdios, iar „tovarășii” săi îl cred prea simplu, prea, ca să zic așa, puțin perfid, pentru un „primenitor”.

Cu articolul său de răfuire a avut o întreagă ceartă pentru a și-l strecura în corpul ziarului. Voiau să i-l pue la „loc deschis”. Numai în urma intervenției „Românului” l-au lăsat să-l publice în ziar și mai ales după ce i-au făcut serioase îndreptări.

Spre a salva însă nota personală și onoarea „Tribunii”, dl Bocu a ținut că partea cu chefurile să fie lăsată, ca una care lămuria cele mai însemnate merite câștigate în trecutul său...

Pentru a pune capăt unii asemenea tutele domnul Bocu a lansat basmul că nu va intra în comitet.

Impresia profundă ce această veste a produs în rândurile poporului nostru și pe care sagacele bărbat politic o prevăzuse, va contribui în cel mai înalt grad ca să-l impue în fața colegilor săi.

Dar, am spus dlui „un preot (la sate)”, dl Bocu a spus că va lăsa locul vreunui alt coleg din redacție ca să fie admis în comitet.

— Ei vezi voi cei dela „Românul” sunteți prea „monocorzi” nu înțelegeți. Aceasta-i o glumă. Dl Bocu a convins în sinea lui că nici unul dintre „primenitori” nu valorează mai mult ca d-sa, dar se face modest, ca să aibe ocazie să i-se spue de alții acest adevăr.

Cu acestea convorbirea noastră cu „un preot (la sate)” a luat sfârșit.

Cum vedeți orice speranță nu e perdită. Dl Bocu, sperăm, va ceda insistențelor unanime ale nației de a nu-i nimici speranțele de regenerare în viitor, care s'au pus în dsa.

Sus inimile.

Răsboiul italo-turc

O știre oficială turcească confirmă știrea despre o victorie repurtată de către trupele turco-arabe în contra italienilor lângă Tobruk. De pe câmpul de luptă nu se mai semnalează nici un eveniment mai nou și pentru aceea de astădată toate privirile sunt îndreptate spre situația internă a Turciei. În parlamentul otoman adecă opoziția a protestat cu multă înverșunare în contra proiectului guvernului referitor la modificarea constituției, care proiect asigură sultanului dreptul, ca în cazul unui conflict între cameră și guvern el să poată disolva camera fără de aprobarea senatului, iar în caz de război să poată contramanda ședințele camerei. Cele mai multe state constituționale din Europa recunosc ce-i drept aceste drepturi suverane, însă opoziția turcească vede în proiectele guvernului vătămarea garanțiilor constituționale și ea, opoziția, e gata să împiedece prin obstrucție legiferarea acestor proiecte.

Marele vizir Said paşa crede, că crizei actuale numai prin disolvarea camerei i-s'ar putea pune sfârşit. Sultanul nu aprobă însă aceste măsuri radicale, ci mai bine voeşte o rezolvire printr'un compromis cu toate partidele. În cazul acesta guvernul actual ar fi schimbat printr'un cabinet de coaliţie. Până acum un astfel de compromis nu are şanse de a putea fi înfăptuit. Partidul dela putere al tinerilor turci persistă cu îndârjire pe lângă planul de modificare a constituţiei, iar minoritatea şi ea protestează cu îndârjire în contra reformei constituţiei. Criza a ajuns deci la punctul mort. Se crede însă, că până la finele lui decembrie, când se va începe desbaterea proiectului, se va găsi calea pentru ieşirea din criza actuală.

Un consul protejând pe turci.

Frankfurt am Main. — Ziarul „Frankfurter Zeitung“ anunţă, că guvernul italian a protestat cătră guvernul francez împotriva consulului englez din Benghazi, care protejează pe turci.

În urma acestui protest guvernul englez a însărcinat pe Fitz Moritz, primul dragoman al ambasadei engleze din Constantinopol, să facă o anchetă.

Ştiri de pe câmpul de luptă.

Tripolis. — În Tripolis, Ainzara, Tadjura şi Homs e linişte. După ştiri din surse sigure, duşmanul după insuccesul avut ieri în lupta de lângă Benghazi, n'a mai încercat un atac de noapte, ci s'a retras în grabă.

Constantinopol. — După o ştire primită de „Slava“, cablul dintre Dardanele şi Arhipelag rupt de furtuni, până acum nu a putut fi reparat. Din cauza aceasta orice legătură cu teatrul de război este întreruptă.

O demonstraţie a ziarului „Avanti“.

Milano. — Ziarul „Avanti“ a dat un banchet în onoarea criticului muzical Ettore Albinio, care în timpul unei reprezentaţii la teatrul „Scala“ a fost brutalizat de naţionalişti. În acelaş timp ziarul publică o declaraţiune intitulată „Pentru apaşi“, în care face cunoscut, că va reacţiona cu ultima extremitate în contra oricărui atac viitor.

Darul regelui italian pentru scopuri militare.

Roma. — Regele Victor Emanuel a dăruit din caseta privată 20 mil. lire pentru scopuri militare, şi anume, 10 mil. pentru armata de uscat şi 10 mil. pentru marină.

Criza politică din Turcia.

Viena. — În cercurile diplomatice se afirmă, că sultanul a propus lui Hilmi paşa, apoi lui Muktar paşa demnitatea de mare vizir. Aceştia însă au refuzat.

Sultanul s'a adresat atunci lui Tewfik paşa, ambasadorul Turciei la Londra, care va refuza probabil şi el.

Tewfik paşa va primi însă să intre în minister în cazul când Hilmi paşa va primi viziratul.

Chestia vaporului român „Impăratul Traian“

Bucureşti. — Ocupându-se de percheziţionarea în largul Mării Mediterane a vaporului „Impăratul Traian“, de un cuirasat italian, ziarul „Les Nouvelles égyptiennes“ pune în evidenţă atitudinea brutală a ofiţerilor italieni, arătând că nici bătrânii n'au fost cruţaţi de interogatorii şi percheziţiuni. „Les Nouvelles égyptiennes“ adaogă:

„După cum se vede, incidentul e interesant. El dovedeşte că la unii ofiţeri italieni e un adevarat exces de zel, ba chiar o nervozitate regretabilă.

„Să sperăm că se vor lua măsuri pentru ca ofiţerii să şi mai tempereze procedeele“.

Studentii turci şi Pierre Loti.

Constantinopol. — Studentii universitari otomani au telegrafiat lui Pierre Loti, mulţumindu-i pentru sentimentele de simpatie ce a arătat pentru admirabilii apărători ai pământului strămoşesc otoman şi felicitându-l pentru că a ridicat glasul ca agresorii să afle că nu dobândesc nici o glorie violând cu brutalitate drepturile altora.

Said paşa ameninţat de ofiţerii turci.

Atena. — Ziarele greceşti află că ofiţerii garnizoanei din Ianina au telegrafiat marelui vizir Said Paşa să înceteze cu manoperile sale, căci altminterlea ofiţerii din Epir şi Macedonia vor fi siliţi să facă un nou marş asupra capitalei spre a se socoti definitiv cu cei cari incurcă lucrurile.

INFORMAȚIUNI

Arad, 28 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunţă vreme înourată, noaptea îngheţuri şi probabil la sud ploii.

Prognostic telegrafic: noaptea îngheţuri, la sud pe alocurea ploii.

Temperatura la amiazi a fost de 3'0 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11'73
„ „ maiu	„	11'58
Secară pe aprilie	„	10'29
Cucuruz pe maiu	„	8'53
Cucuruz pe Iulie	„	8'58
Ovăş pe aprilie	„	9'67

Noul nostru roman. La 1 ianuarie 1912 vom începe să publicăm în foia ziarului nostru vestitul roman al marelui scriitor rus Nicolae Gogol, „Suflete moarte“. Această măreaţă operă a literaturii universale ne dă o icoană vie din viaţa nobilimei ruse. Numele autorului lui Tarass Bulba e credem o garanţă suficientă pentru ca orice cetitor al „Romanului“ să se simtă îndemnat a urmări zilnic foia noastră.

Traducerea se va face — pentru prima dată în româneşte, şi într'o frumoasă românească — de unul din tinerii noştri scriitori.

Contra comitetului Nobel. S'a vorbit la alt loc despre nemulţumirea multor cercuri franceze pentru felul cum se distribuie premiile din fundaţiunea Nobel. Se anunţă acuma din Londra, că grupul de bărbaţi marcanti, aleşi pentru a da comitetului central al fundaţiunii Nobel informaţii şi recomandări, a decis a nu mai implini cererea aceea şi a se disolva, având convingerea, că alegerea între candidaţi nu se face după principii ideale şi libere de reproş.

Iată cum se discreditează o instituţie nobilă, dacă ceice o conduc s'au pus în serviciul mediocrităţii.

Firmă insolventă. La Budapesta e foarte cunoscută casa de alimente şi delicatose dr. A. Szuly, fondată acuma câţiva ani în locul firmei Brázay. Instalată cu mult lux, prăvălia şi-a pierdut echilibrul şi firma a ajuns aproape insolventă. Diferenţele sunt de 700,000 până la un milion de coroane.

„Şezătoarea“ din Timişoara. Interesul pentru reprezentaţiunea „Şezătoarei“ e zilnic tot mai mare şi şi-au mai anunţat participarea mai multe familii din Orăştie, Deva, Haţeg şi Bistriţa. S'au expediat peste 1500 de invitaţii şi suntem rugaţi a anunţa, că reclamări pentru invitaţii se pot face la d. Romulus Cârabaş, preşedintele comitetului aranjator.

Pentru incunjurarea inconvenienţelor cu

locuinţele, s'au luat dispoziţii la mai multe hotele, ca pe ziua reprezentaţiunii, să se rezerveze mui multe odăi.

Cu toate acestea e consult, ca publicul participant să se adreseze pentru locuinţe d-lui Ivan Popa, funcţionar la „Timişana“, ca astfel pentru fiecare participant să i-se rezerveze la careva hotel locuinţă.

Cu începere din 3 ianuarie st. n., biletele de intrare se pot căpăta la cassarul institutului de credit şi economii „Timişana“, la d. Eutimiu Iovanel.

Campania contra lui Aehrenthal. Ziarul „Gross Österreich“ din Viena confirmă campania sa contra contelui Aehrenthal şi pentru partidul războinic.

„Este inadmisibil, zice ziarul, ca şeful statului major să privească indiferent la toate greşelile diplomaţilor. Istoria este plină de exemple cumcă armata a sângerat din cauza prostiei politice“.

Mai departe ziarul spune:

„Alianţa cu Italia ne leagă mâinile şi foloseşte numai Italiei. Nouă ne ajunge Germania. Apoi se lasă şi unguirilor deplină libertate ca să ruineze monarhia, îndepărtându-ne simpatia slavilor prin persecutarea croaţilor. Toate acestea şeful statului major este dator să le spună, căci are şi el atâta drept cât şi ultimul băcan, să-şi dea părerea. De aceea nădăjduim şi contăm cu siguranţă cumcă noul şef al statului major nu va lăsa să i-se răpiască dreptul de a vorbi cu energie când o va cere interesul dinastiei şi frumoasei Austriei mari“.

Abatele Richard din Paris a scăpat cinci persoane de moarte sigură, cu ocaziunea accidentului de acum două luni, când un autobus s'a precipitat în râul Seine, la Paris. Insuş în pericol de a se îneca, fiind şi el în carul înghiţit de unde, abatele s'a repezit de cinci ori între valuri şi a salvat cinci vieţi, între care trei copii. Pentru bravura sa abatele Richard e distins acum cu suma de o mie de franci din fundaţiunea Carnegie instituită pentru recompensarea eroismului civil. Iar statul francez îi va acorda din partea sa, de anul nou, crucea „Legiunei de onoare“.

La Veneţia se va deschide la 22 aprilie 1912 obişnuita expoziţie internaţională de belearte, şi la 25 aprilie va fi inaugurarea campaniei.

„Când doi se bat..“. Indemnaţi de exemplul Angliei cu ocuparea teritorului Solum lângă Egipt, francezii anexează ţinutul Djanet, între Tripolitania şi lacul Oiad, pentru a-şi acoperi coloniile lor din nordul Africei.

La Murăş-Oşorhei s'a sinucis sâmbătă maiorul Krespel, comandantul şcoalei reale militare, din desperare pentru pierderea soţiei sale care a murit în aceeaş săptămână. Maiorul a luat otravă şi a fost găsit mort; a lăsat însemnarea „Nu pot trăi fără soţia mea“.

„Nou ziar politic românesc“. Sub acest titlu ziarul „Az Ujság“, organul lui Tisza, prietenul lui Mangra et Comp., scrie următoarele: „Revista beletristică săptămânală „Luceafărul“, a cunoscutului poet român Octavian Goga, cu începutul lui ianuarie va apare ca ziar politic săptămânal. Pe lângă Goga se grupează întreagă tinerimea radicală românească.“

Procurorul de stat Isebiel, cunoscut din procesul contra ziarului „Vorwärts“ şi din procesul Eulenbug-Herden, a decedat la Breslau, de arterioscleroză. A fost iurist excelent şi orator temut.

Princese — balerine. Damele înalte dela Curtea din Petersburg fac mari pregătiri pentru o reprezentaţie filantropică, care va avea loc în luna lui ianuarie. Punctul cel mai însemnat al acestei serate va fi un joc de balet, aranjat de princesa Ana Obolenski şi care de sigur va fi un spectacol picant de o mare raritate pentru curtea ţarului rusesc şi pentru aristocraţia cea mai înaltă.

La jocul acesta de balet afară de organizatoarea princesa Ana Obolenski vor lua parte princesele Vera şi Taţiana Galizin, princesa Schachowski şi aproape toate princesele curţii de Peters-

burg. Din trupa balerinelor face parte și unica contesă, o damă foarte frumoasă și drăgălașă, care face parte din familia Tolstoi. Insa fiindcă în acest balet au rol și bărbații, au fost invitați și au primit să joace și mulți bărbați din societatea curții, cea mai mare parte prinți, cari și ei vor să-și arete știința dansului.

Deocamdată organizatorii n'au declarat însă, dacă damele din societatea aceasta înaltă vor să execute figurele dansului și pirouettele drăgălașe îmbrăcate în tricouși în fuste străvezii și în haine tăiate adânc dinainte și dindărat, pentru că prin aceasta, spun organizatorii, voiesc să surprindă pe privitorii aleși. În tot cazul această întreprindere este foarte interesantă, dacă nu cumva frumoasele balerine ale teatrului de curte vor protesta în contra concurenței murdare, din care cauză probabil se vor ivi turburări serioase, ba chiar și greve. De altfel la această serată mare vor lua parte multe princese, iar în piesa teatrală, ce-i va premerge baletului, vor juca și mulți bărbați însemnați ai marelui nobilimi rusești.

Tunel între Suedia și Danemarca. Din Stockholm vine știrea, că imediat după vacanță, parlamentul va vota proiectul de lege cu privire la construirea unui tunel între Suedia și Danemarca.

Sufragetele din Viena. Într-o ședință a Reichsrathului din Viena, cu prilejul dezbaterii reformei căsătoriei mai multe femei aderente ale acestei reforme cari se aflau în galerie, au început să facă gălgăie.

Femeile gălgăioase, între cari era și șeful lor Leopoldina Poklitar, au fost conduse la poliție. Ele au fost pedepsite cu câte 30 cor., sau 3 zile închisoare. După publicarea ședinței, Leopoldina Poklitar a spus:

— *Nu primim pedeapsă în bani, mai bine ședem în închisoare!*

La întrebarea ofițerului de poliție, că voiesc ele să fie martire, curăgioasă o femeie a răspuns.

— *Da, voim să fim martire!*

Contribuiri. Au mai contribuit la fondul corului bisericii din Budapesta următorii tehnicieni români din Budapesta:

Alex. Szabo, Liviu Faur, Iosif Radoslav, Victor Ciortea, Andrei Socol, Iosif Ardelean, Iosif Rusu, Silviu Crăciunaș, Iosif Biro, Ștefan Maniu, Romul German, Emil Monastirean, Virgil Salvan, Augustin Filip, Emil Hoblea, Alex. Hosszu, Iosif Frențiu, Vasile Vidu, Iosif Lobonțiu, Romul Rimbaș, Paul Vidu, M. Noaghea, Ioan Flocos, George Trimbițaș, Des. Grapini, câte 2 coroane. Total 50 coroane.

Dela „Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei”. E în deobște cunoscută importanța activității naționale-culturale dezvoltate de „Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei”, prin întemeierea și susținerea „Atelierului de țesătorie” din Orăștie. Implinindu-se în curind 25 de ani dela înființarea acestei reuniuni, conducerea acestei reuniuni voiește ca din prilejul acesta să pună atelierul pe baze și mai solide, ca astfel să poată lucra cu mai mult succes în direcția începută.

Ar fi de dorit, ca fiecare româncă inteligentă și țărancă fruntașă să se înscrie de membră a reuniunii, care susține „Atelierul de țesături și cusături românești” din Orăștie.

Taxele, după statute, sunt: membră fundatoară 20 cor.; m. pe viață 10 cor.; m. ordinară 2 cor. și membră ajutoară, după plac.

Totodată rugăm instituttele noastre financiare să sprijinească niziunțele frumoase ale ac stei reuniuni românești.

Răscoală în casarmă. Zilele acestea s'a încercat în Portugalia o răscoală a soldaților.

Agentii royalisti au cumpărat cu bani pe cea mai mare parte din soldații regimentului 29 de infanterie din Braga ca aceștia să se revolte și să înainteze spre Oporto. Soldații răsvrățiți s'au baricadat în casarmă începând să impuște contra acelor companii, cari n'au voit să li-se alăture. Contra revoltaților a fost trimis regimentul 2 de infanterie și trupe marine. Toți aceștia însă fură nevoiți să se retragă din fața ploaii de gloanțe ce năvăli de odată asupra lor prin ferestrele casarmei. La sunetul câtorva tunuri ce fură așezate în fața cazarmei și mai cu seamă după ce comandantul trupelor li-a promis că pedeapsa va fi neînsemnată, soldații s'au predat.

Foc într'un cinematograful. Din Berlin vine știrea, că într'un cinematograful din partea sudică a

orașului din imprudență s'a aprins filmul. Spectatorii au fost cuprinși de o panică indescribibilă. Fiecare grăbia spre uși. În marea îmbulzeală doi copii au fost omorâți, o femeie și cinci copii au fost grav răniți.

Epilogul războiului ruso-japonez. Din Petersburg se telegrafiază, că tribunalul militar a osândit pe generalul *Acvelov*, care în războiul ruso-japonez s'a lăsat a fi cumpărat de dușman, la 6 luni temniță grea și totodată la pierderea rangului de general în armată.

Originea bersaglierilor. Bersaglierii sunt soldații cei mai distinși ai armatei italiene. Despre originea lor se află date foarte interesante.

Această trupă a fost înființată la 1836 de către generalul La Marmora, după modelul vânătorilor din Vincennes, creați de ducele de Orleans. Când după Carol Albert s'a urcat pe tronul Italiei Victor Emanuel, mulți au intrigat în contra acestei trupe, zicând, că ea este bună numai pentru paradă. Aceste intrigi l-au supărat mult pe generalul La Marmora, care și-a propus că va convinge pe rege despre contrarul. Părăsind regele orașul Genova cu diligența, a găsit batalionul bersaglierilor la poarta orașului în mare ținută și i-a lăudat pentru exteriorul lor războinic și ținuta frumoasă. Și-a urmat apoi calea în fuga cailor. Astfel a făcut drum de 64 klm., fără a poposi undeva până la stațiunea unde va înopța. Mare fu mirarea regelui, când sosind la stațiune zări acelaș batalion în capul orașului d'a dreapta și stânga drumului defilând. Peste dealuri și văi, păduri și ape, alegând calea cea mai scurtă și fără a se opri undeva, brava trupă a făcut acelaș drum ca regele, care a schimbat caii în mai multe rânduri.

Firește, că după o astfel de bravură nu numai că n'au fost desființați, ci mai ales sportiți.

Acte sângeroase în Petersburg. Azi dimineață ziarele pariziene au primit o scurtă telegramă din Petersburg în care se spune, că în piața Polygon a avut loc o ciocnire sângeroasă între cazaci și popor.

Cazacii au sărit cu caii asupra manifestațiilor, omorând cu săbiile pe mai mulți inși. Telegrama nu arată cauza acestei ciocniri sângeroase.

Impăratul Wilhelm la Viena. „Kleines Journal” din Berlin aduce știrea, că la primăvară împăratul Wilhelm va călători în insula Corfu. Cu prilejul acesta el va vizita și curtea imperială din Viena reintorcând astfel vizita dela Berlin a M. Sale monarhului nostru.

O mică greșală. Ziarul „Gil Blas” din Paris publică o întâmplare veselă, care dacă se va fi întâmplat e foarte tristă.

Guvernul unei provincii franceze din Africa a anunțat pe comandantul unui despărțământ militar, că în curând vor sosi în localitatea aceea zece prizonieri indigeni, pe cari el comandantul imediat să-i impuște. Într'adevăr, în ziua anunțată, cind tocmai juca cărțile în societatea colegilor, lui ofițer, în ușa cortului se prezintă un subofițer și după ce salută militărește raportă următoarele:

— Înștiințez cu supunere d-lui ofițer, afară așteaptă zece negri....

— Bine, știu. Aceștia sunt ei, impușcați-i!...

Negrii au fost imediat impușcați. După o oră însă, jocul în cărți tot încă mai dura, vine un alt subofițer și raportează:

— Înștiințez cu supunere d-lui ofițer, alți zece negri....

— Dar știți ce caută?

— Nu știu. Toți sunt ferecați în lanțuri.

— Ferecați în lanțuri?... Ei, drace!...

Comandantul intrerupse jocul în cărți și merse singur să vadă pe cei zece negri. Ei drace, știți erau cei zece prizonieri, cari trebuiau impușcați. Dar atunci cine au fost oamenii cei impușcați?...?

Aceia, zău, erau șefii triburilor vecine, cari încercăți de daruri, au venit la comandantul, ca să-i f. că actul de supunere. Numai cât pe aceia nu-i mai putea învia. Comandantul deveni tot în mai mare perplexitate, dar apoi după o scurtă cugetare, îi liberă pe cei zece prizonieri, după ce în știrea Domnului, întorcă-se fiecare la tribul lui, ba pe de-asupra le împărți darurile bogate aduse de cei zece șefi executați ai triburilor.

Dar mai interesant e, că triburile respective se bucurau mai mult, zicând:

— Într'adevăr francezii sunt o mare națiune! Ea pedepsește și răsplătește cu dreptate....

Se non è vero, è ben'trovato....

Aehrenthal demisionează? În ajunul delegațiilor s'a lansat știrea concretă că ministrul de externe contele Aehrenthal va fi înlocuit, după ce timp mai lung s'a tot svonit că situația sa e zguduită. Vestea vine acum din cercurile polone; un ziar din Cracovia are informațiunea că ministrul de externe se va retrage imediat după sesiunea delegațiilor.

În Austria sunt multe nemulțumiri față de Aehrenthal și conflictul cu generalul Conrad von Hötendorf i-a agravat poziția. Iar Germania demult reproșează ministerului de pe Ballhausplatz atitudinea sa deplorabilă în cursul conflictului între Franța și Germania pentru Marocco. Presa germană de repetite ori și-a exprimat mirarea pentru ținuta prea rezervată a Austriei, și a acuzat pe contele Aehrenthal că ori voește să demonstreze cu independența sa față de cei din Berlin, ori că se face a fi uitat ajutorul decisiv ce i-s'a dat la adnexiunea Bosniei și Herțegovinei.

Ziarul amintit afirmă acum că însuș împăratul Wilhelm, fiind nu de mult oaspele prințului Fürstenberg la Donau-Eschingen, și-a arătat supărarea pentru că ministrul de externe al monarhiei formal a contrariat poziția Germaniei în timpul pertractărilor cu Franța.

Ziarul polon numește apoi de succes al contelui Aehrenthal pe prințul *Karl Emil zu Fürstenberg*, fost ministru plenip. la București, de prezent la Dresden, ori pe actualul reprezentant al Austro-Ungariei în România, prințul *Johann Schönburg-Hartenstein*, fratele prezidentului în Casa Seniorilor.

„Reichspost” din Viena reproduce la loc de frunte părerea gazetei polone, și o comentează astfel: Nu e de mirat dacă Germania e nemulțumită pentru răceala contelui Aehrenthal; dar întrederea arhiducelui Franz Ferdinand cu împăratul Wilhelm la Kiel a delăturat toate nedumeririle cu privire la lipsa de credință a monarhiei către aliatul său. Contele Aehrenthal e de un timp suferind, și fără doar și poate se va duce în cursul anului viitor. Momentul plecării nu se poate spune acum.

Se anunță că delegații ungari recte maghiari vor să facă elogii ministrului de externe pentru a-i întări poziția. Serviciul acesta însă îi poate strica mai mult, decât folosi și-l va face să demisioneze; opinia publică austriacă începe a înțelege că toate simpatiile ce au la maghiari ministrii săi, sunt cumpărate scump și pe socoteala Austriei. (n.)

Sărbătorirea d-lui Spiru Haret. Luni seara membrii corpului didactic din București de toate gradele, au oferit un banchet d-lui Spiru Haret, fost ministru al cultelor, cu ocazia retragerii sale din învățământ. Au participat peste 300 profesori și oameni politici.

Primul toast l-a ridicat d. Spiru Haret ventru M. S. regele Carol. Apoi au toastat d-nii: Gârboviceanu, prof. Bogdan, dela universitatea din București, C. Sonțu, preotul I. Constantinescu-Lucaci, prof. Țițeica, Valeanu, Mrejeru, și N. Săveanu, în numele foștilor prefecți generali.

La aceste toasturi a răspuns d. Spiru Haret spunând că se simte mulțumit că se vede răsplătit cu prisos de toată munca vieții sale.

D. Ștefan Ioan, observă că la banchet asistă și d. I. I. Brătianu, fost elev al d-lui Haret, iar astăzi atât d. Haret cât și d. Brătianu se interesează de binele țărânilor. Închină paharul pentru d. I. I. Brătianu.

Ultimul cuvânt îl are d. Brătianu care își exprimă recunoștința pentru fostul său profesor. Dar în afară de profesor d. Haret, spune d. Brătianu, îmi este și bun prietin, deoarece soarta a făcut ca amândoi să fim legați în așa fel încât să contribuim amândoi la realizarea aceluiaș țel. D. Brătianu termină închinând pentru d. Haret și corpul didactic.

Șeătoare literară. Corpul didactic al școalelor gr-or. rom. din B.-Comloș va da cu școlarii și școlărițele amintitelor școale o „șeătoare literară” (matineu) duminică la 31 decembrie n. orele 11 a. m. în sala jocului „Concordia” după serviciul parastasului întru pomenirea memoriei mecenatului *Cristofor Schiffmann*. Programul e bogat și foarte variat.

Ministrul plenipotențiar al Statelor-Unite la regele Carol. Duminică, 11 decembrie v., la orele 12 jum., *John B. Jackson*, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al republicii State-

lor-Unite ale Americii, a fost primit, împreună cu personalul legațiunii, la palatul regal din București, în audiență oficială, cu ceremonialul prescriș.

John B. Jackson a avut onoarea a remite M. Sale regelui Carol, în prezența d-lui ministru secretar de stat la departamentul afacerilor străine, scrisorile cari îl acreditează în calitate de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al republicii Statele-Unite ale Americii pe lângă M. S. regele Carol, precum și acele de rechemare ale d-lui John R. Carter.

După terminarea audienței oficiale, ministrul plenipotențiar a prezentat M. S. regelui personalul legațiunii.

John B. Jackson a fost primit apoi, împreună cu personalul legațiunii, de M. S. regina și AA. LL. RR. principele și principesa României, iar la urmă a fost reconduc la otelul său cu acelaș ceremonial, ca la sosire.

„Societatea scriitorilor români” roagă pe d-nii membrii, cari n-au trimis manuscritele pentru calendarul pe 1912, să se grăbească a le trimite pe adresa d-lui *Emil Gârleanu, Craiova*.

Instiințare. Patru foști elevi ai școlii comerciale superioare gr.-or. rom. din Brașov, cari sunt eliminați din această școală și din toate școlile din țară, au colectat bani pentru sine cu liste de colecte false, pretextând diferite scopuri școlare.

On. public este încunostințat, că dela școala noastră nu s'a pus în circulație nici o listă de colectă pentru nici un scop și dacă cineva totuș ar îndrăzni să colecteze cu asemenea liste, respectivul să fie prins și dat imediat pe mâna poliției.

Brașov, în 10 decembrie v. 1911. *Arseniu Vlaicu*, directorul școlii comerciale sup. gr. or. române din Brașov.

Aniversare. Cu prilejul a cincizecii aniversări dela nașterea d-lui Constantin Mille, directorul ziarelor „Adevărul” și „Dimineata”, personalul de redacție și administrație al acestor ziare vor oferi duminică în 18 decembrie v., o masă colegială directorului lor în sala de marmoră a hotelului *Bulevard*.

Transmitem domnului Constantin Mille călduroase felicitări și-i dorim viață lungă și fericită.

Invențiunea dlui Coandă: Sub acest titlu, marele ziar aeronautic „L'Aéro” din Paris scrie următoarele:

„Coandă preferă etajul întâi. Il găsim aci ca și anul trecut, și tot ca anul trecut, publicul rămâne înmărmurit în fața acumulării invențiilor acestui creier genial. Dacă nu s'a prezentat la concursul militar, n'a interesat mai puțin toată lumea, civili și militari, ne înfățișează astăzi invențiile sale perfecționate și puse în practică, scheletul (chassis) său de oțel pe care stabilimentele Arbel le-au stabilit cu o greutate de 32 kilograme fiind cuprinsă și transmisiunea. Ce rezultate se prevăd pentru anul 1912?”

Coandă a vrut să știe cum s'ar comporta aeroplanul său în aer și a inventat un aparat cronofotografic într'adevăr uimitor.

Îi mai ispitește premiul dela Aero-Ciblé Michelin și a inventat un aparat „lance-torpilles” care a mirat pe inginerii cei mai savanți ai armii artileriei.”

Serată muzicală-teatrală. Despărțământul Reghinul-săsesc (XXVI) al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” va da în 9 ianuarie st. n. seara la 7 ore și jumătate o serată muzicală-teatrală urmată de joc, în sala cea mare a otelului orășenesc, cu următorul program:

1. Conferință: dr. Ioan Harșia avocat. 2. Solo de pian: „Intre brazi” — fantazie națională de Gh. A. Dinicu — executată de d-șoara Alexandrina Ceușan. 3. a) I. Vidu: „Taci bărbate” cor mixt. b) Musicescu: „Stăncuța” cor mixt — condus de inv. A. Moldovan. 4. Doine populare cântate de domnii D. Coforiu și V. Mare. 5. *Curiozitate femeiască*, comedie într'un act localizată de M. Popescu n. Bogdan, predată de: d. A. Mera, d-șoara E. Pop, d-șoara A. Maior, d. H. Orbean d. J. Mihalca și d-șoara O. Harșia.

Matineu la aniversarea nașterii reginei Carmen Sylva. Din București primim știrea, că mâne, în 16 dec. v., cu

ocazia aniversării nașterii M. Sale reginei Elisaveta a României, va avea loc un matineu la orele 2 d. a., la Teatrul Național din București pentru școlile din București. Se va prezenta „Frântuzitele” de Faca și „Doctorul fără voie” de Mollière.

In cavoul dinastiei Karageorgevici la Viena au pătruns hoți, au deschis sicriul în care zac osemintele principelui Alexandru, tatăl regelui Petru, au răpit craniul scheletului și au dispărut fără urmă.

Înainte deschiderii cimitirului central, sârbii din Viena lăsau să fie îngropați la St.-Marx, unde ei au un despărțământ al lor. Aci este cripta familiei Karageorgevici; un obelisc înalt, de marmor, poartă blasonul și acest epitaf:

„Alexandru Karageorgevici, principe al Serbiei, a ridicat acest monument neuitatei sale soții principesei Persida născută în Belgrad, 3/15 febr. 1813 răposată în Viena, 17/29 martie 1873

Apoi:

Aci odihnește în Domnul:
Alexandru Karageorgevici principe al Serbiei
născut în Topola, 29 septembrie 1806
decedat în Timișoara, 21 aprilie 1885.
A domnit în Serbia dela 1342 până la 1859.

Mai târziu a fost înmormântat aci încă un neam al familiei, prințul Gheorghe.

Cimitirul dela St.-Marx de mulți ani nu e în întrebuintare, morții mai însemnați au fost exhumati și trecuți la cimitirul central.

Regele Petru al Serbiei a lăsat să fie zidit un mausoleu la Topola, cuibul familiei. Aci aveau să fie depuse osemintele părinților săi, principele Alexandru și principesa Persida, în februar. S'a proiectat a face ceremonii mari la prilejul când fostul domnitor va fi așezat în pământul patriei.

Aci va fi și motivul crimei. Într'adevăr, s'a constatat că apărătorii de mormânt n'au atins coșciugul principesei, iar din al principelui Alexandru n'au luat nimic decât craniul. Evident e un atentat al dușmanilor dinastiei Karageorgevici mijloc, pentru a reduce nimbul familiei domnitoare.

Hoții au sărit peste zid de către Arsenal, au ridicat lespezii de peatră și au intrat; luni a găsit un grădinar mormântul deschis; se poate însă că deja duminică (24) s'a întâmplat spargerea, poate pentru că la 24 decembrie (1858) a fost expulzat din Serbia principele Alexandru.

Alexandru Karageorgevici s'a născut la Topola, 29 septembrie (11 oct.) 1806, ca fiu al liberatorului Serbiei de sub jugul turcesc.

Gheorghe Petrovici, numit „cel negru” Kara ori Zone-George. Mamă-sa a fost Elena, fiica chinezului Nicola Ivanovici din Maslochow. După prima detronare a Obrenovicilor, Scupcina dela Topcider îl alege, la 15 sept. 1842, de principe al Serbiei, fără drept de moștenire; Poarta l-a recunoscut numai la 15/27 iunie 1848. — Dela 20 Mai 1830. Alexandru Karageorgevici a fost căsătorit cu Persida născută Nenadovici; cununia a fost la Hotin în Basarabia.

În 1858 principele e acuzat pentru sentimentele cele prea filoaustrice și la 24 decembrie e silit să părăsească țara. La 3 ianuarie 1859 renunță. Tronul trece atunci iarăși la dinastia Obrenovici.

După aceea ex-principele Alexandru trăește în Austria, la Viena și în Bănat.

Când a murit, a cerut să fie înmormântat lângă soția sa, la Viena. La 7 maiu 1885 a sosit coșciugul în capitală; în biserica greco-orientală de pe Fleischmarkt s'a cetit prohodul; apoi a fost îngropat la St.-Marx. Au asistat copiii săi, prinți Petru, Gheorghe și Arsen.

Pâne de o mie de ani. Profesorul Schnittger dela universitatea din Stockholm face săpături pe locul vechiului oraș Ljunga. În zilele trecute a făcut o descoperire interesantă. A găsit adevărată pâne întreagă, despre care se crede că a fost pregătită în secolul al zecelea. Locuitorii de pe timpurile acelea se vede că au avut bune stomacuri, ca să poată consuma un asemenea nutremant: cercetarea microscopică arată, că pânea aceasta de o mie de ani a fost făcută din făină de mazere și din scoarță de brad.

Câți avocați sunt în Ungaria. În anul trecut numărul avocaților în Ungaria a sporit cu 800, adevărat cu 13 proc. În anul acesta numărul lor trece peste 7200. La sfârșitul anului 1910 au

fost 6400 avocați. În Ungaria sunt cu 1800 avocați mai mulți decât în Austria. În anul viitor numărul avocaților va spori, cum se arată, cu alte 1200—1500.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghețe, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

x **Vei economisi bani mulți** dacă cumperi cadouri de Crăciun dela orologierul și bijutierul **Hirsch Jenő** din colțul *stradelor Forray și Rákoczi*. Aci și să dă ocaziune să cumperi un gherdan cu medalion din aur veritabil cu 19 cor., un inel de aur cu 4 cor., 50 fil., și o păreche de cercei de aur numai cu 3 cor.

Bibliografie

—x—

A apărut **Jurnalul societății centrale agricole** anul XVIII, nr. 23—24, cuprinzând următoarele: Sfaturi pentru sădirea și îngrijirea pomilor roditori. Grajduri model în Anglia și Statele-Unite. Cuvântarea dlui P. Radianu la al șaselea congres agricol. Cultura porumbului și orezului în 1911. Starea agricolă a României la finele lunii noiembrie 1911. Corespondența (Floarea Soarelui). Comitetul societății centrale agricole și cercul de studii. Bibliografie (contabilitatea agricolă). Noua școală de horticultură din Dragomirești (Ilfov).

*

„Cultura creștină” nrul 19, cu următorul sumar: dr. Alexandru Rusu: O dogmă „nouă”. dr. Ioan Bălan: Autorii cărților liturgice (III). dr. I. Sâmpăleanu: Părți din oficiul defensorului matrimonial. Virgil Pop: La unirea bisericilor. (V. Articol final). Cronică: O primejdie nebăgată în seamă; Un nou „motu proprio” al Papei; Evanghelistarul; Nouii cardinali americani; Litera ucide. *Cărți și reviste:* Un anunț literar; Lectura spirituală; Ștefan Miklóssy: „A szabadkömüesség önleplezése: „Civitta Cattolica”.

*

A apărut:

„ȘTII ROMĂNEȘTE?” de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

„Calendarul Național“ pe 1912

Intocmit de redacția foilor dela Orăștie, e calendarul care duce în casele Românilor chipurile cele mai înălțătoare de suflet! El ne arată pe:

— *Mihai Viteazul intrând biruitor prin poarta cetății dela Alba-Iulia*, după ce a cucerit *Ardealul*, și ajungând acum el Domn și peste acest colț de țară românesc! — Apoi când, după asta, a mers de a cucerit și *Moldova*, ajungând a fi, pe-o vreme: *Domn al tuturor Românilor!* — Ne arată apoi pe:

— *Tudor Vladimirescu*, eroul poporului din Muntenia, când a alungat pe zbirii poporului din București și primește jurământul de supunere al boerilor! — Apoi în al doilea chip: *Prinderea lui Tudor Vladimirescu* de către mișei Greci și Turci, de-1 duc și 1 omoară!

Și alte multe chipuri interesante și plăcute.

Apoi bogat material de cetit: *povești, nuvele, poezii, glume și povețe bune.*

Tare interesantă e acea parte din „Calendarul Național“, care ne arată feluritele scrisori de pe fața pământului!

Văzut-ai vreodată scrisoare grecească? De asta ai putut vedea mai ușor; dar grecească monumentală și grecească likirică? De acestea mai greu.

Dar scrisoarea coptică (de pe la Cairo și Alexandria)?

Dar scrisoarea evreiască de rând? apoi evreiască zisă „Meruba“ și cea zisă „hebraică“, cu puncte și fără puncte? și în urmă cea „rabinică“? Nu le vei fi văzut.

Dar scrisoarea turcească-arabă, ai văzut? E foarte interesantă, dar grea la scris! De aceea Turcul care știe scrie, e deosebit printre coialalți, ca la noi un popă printre alți oameni fără carte

Dar scrisoarea siriană văzut-ai? E de tot fină și încurcată. Mai alocă și ea cea arabă!

Dar scrisoarea din Tibet, curățică și sprintenă?

Și-apoi de sigur n'ai văzut scrisoarea „sancrită“, a vechilor Indieni, scrisoare pe cari ei o numesc „scrisoarea Zeilor“, căci zic ei, ar fi cea mai desăvârșită de pe lume!

Ori văzuta-i scrisoare de icuri, în care în litere nu este nici un fel de linie oabla ori punct ori cerculețe sau alte cârnituri, ci numai icuri în 3 colțuri, așezate în toate formele! Și tu după așezarea lor să ghicești ce e scris cu ele?

Și mai ales văzut-ai scrisoare de hieroglifă? E cea mai grea scrisoare de pe lume! Cum alfabetul nostru are 28—30 litere ca semne de scris, scrisoarea de hieroglifă are vre-o 2000 de semne sau „litere“, pe care trebuie să le știi, de vrei să poți ceti cu scrisoarea asta!

Toate aceste 15 feluri de scrisori le aflați, tipărite aievea, în „Calendarul Național“ de pe 1912. Pe 8 pagini sunt înșirate aceste scrisori, din fiecare 4—5 șire, iar din ciudatele hieroglifă să dau două fețe întregi.

Prețul unni Calendar **40 fileri.**

Celor ce cumpără mai multe, li-să dau mai ieftine, anume: Pe bani gata, dela 15 în sus (când li se trimite în pachete pe postă) li-să socotește calendarul în **numai 11 cr.** (22 fil.), având însă a-și plăti ei și poșta la scoaterea pachetului.

Cei ce le cer pe așteptare, având a plăti prețul lor după vânzare, îl plătesc cu 13 cr. (26 fil.) exemplarul, și își plătesc și poșta. Mai bine e: a trimite banii înainte!

Cei ce cer mai puțin ca **12 exemplare**, le plătesc cu câte 14 cr. (28 fil.), căci la această noi plătim și poșta (câte 5 fileri de fiecare Calendar), fiindcă merg sub legătură deschisă, nu ca pachet de poștă închis, și în forma asta poșta nu primește pachetele neplătite.

Trimiteți cereri și bani la

Admin. „Libertatea“ în Orăștie
(Szászváros).

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor Aradani“ și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.

(Filiale în PISCHI și GERMEI).

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat.

Telefon 438.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscriberului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyu'afehérvár) Felsővartér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor. public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai moderne primește, orice lucrări de compactorie și cartonagiu și le executez potrivit gusturilor celor mai fine. În special executez cadre fine de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch pentru mese de scris, pentru gulere manșete și mănuși. Mai departe cele mai de gust legătorii decorative din pele și pânză după metoda francez și englez. Cea mai solidă și mai durabilă compactorie pentru ziare, registre de casă și contabilitate în piele și în pânză. Imi permit a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor.

Desfacere de
prăvălie
concesionată

Hoffmann
≡ Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii articoli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej

pentru a târgui cadouri de Crăciun și Anul nou.

Priviți galantarele mele, unde veți afla obiectele potrivite, mai ieftin ca ori unde. Să vinde în săptămâna asta și până când am din rezervă; confecții pentru dame și fete; articoli de blănărie, mufuri; toalete bine croite, bluze, postavuri, parcheturi, pânze și ștergare pe lângă prețuri uimitor de ieftine. Mătase curată acum numai 73 cruceri.

Palatul teatrului.

Reg priviți galantarele mele.

Alegere uriașă în orice fel de articoli corespunzători pentru cadouri de Crăciun.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

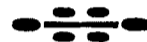

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

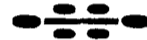

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cîsnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avântagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.		K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate .		"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	{ foc	"	119,830.992-
	{ viață	"	11,020.266-
Fonduri de întemeiere și de rezervă		"	2,204.317-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cîsnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Cel mai bun și mai înerezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerește împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încreșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Serail crema a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea

O bucată 70 fileri.

Pe poștă le timite:

farmacia **Rozsnyay**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectueze încă în aceeași zi.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate

Cadou de Crăciun 1911.

NEW-YORKUL și LONDRA nu vrea să scape comerțul din mână în Europa și astfel o fabrică de obiecte de argint este dispusă în schimbul unei mici sume să-și desfășoare depozitul. Astfel sunt împuternicit a efectua comisionul acesta. Trimit oricui următoarele obiecte contra valorii de **14 Cor. 40 fil.** și anume:

- 6 buc. Cuțite cu ascuțit englezesc
- 6 „ Linguri argint american
- 6 „ Furculițe argint american
- 12 „ Lingurițe pentru cafea argint american
- 1 „ Lingură pentru scos supă argint
- 1 „ „ laptele „
- 6 „ Tăvițe engleze-Victoria
- 6 „ Feșnice
- 1 „ Străcurător pentru ceai foarte frumos
- 1 „ Pisător pentru zahăr elegant.

42 bucăți la un loc numai **Cor. 14.40.**

Toate aceste 42 obiecte au costat mai înainte 80 Coroane și acum să capătă pentru prețul minimal de 14 Cor. 40 fileri.

Argintul american este un metal care nu-și pierde culoarea nici peste 25 ani, pentru care să și garantează. Garanție că acest inserat nu este înșelătorie, mă obligă că în caz de nu convine marfa, să restituiesc suma fără nici o obiecțiune și deci nimenea să nu scape ocazia, ca să nu-și procure această garnitură practică, care este foarte potrivită ca cadou de nuntă și la orice ocazie cât și ca obiecte pentru economia casnică. — Să capătă numai la casa de export pentru obiecte de argint american.

H. HIRSCHBERG

VIENA II. Str. Rembrandt 19^H. — (Telefon Nr. 14597).

Trimet în provincă contra ramburs sau dacă mi-se anticipă suma. Praf de curățit cu 20 fil. Adevărat numai cu marca aici alăturată.

Estras din scrisori de recunoștință:

După ce eu deja a III-a oară am adus dela dumneata garnituri pentru masă și totdeauna am rămas mulțumit. Vă rog din nou a-mi trimite o colecție contra ramburs.

Georg Reichsgraf, Dunin-Roskovski,
administrator c. și reg.
Zakopane „Villa Wladyslauka“.

Mulțumit pe deplin cu colecțiunea de argint american, voi recomanda-o între cunoscuții mei la orice ocazie

Cu stimă:
Anton Marx,
oficiant de poliție.

Excelența Sa baroneasa Edelsheim mi-a recomandat cu căldură garnitura dumneavoastră de masă, din cari Vă rog a-mi trimite și mie 2 garnituri à Cor. 14.40 fileri.

Kocsard, 29/X 1904.

Iona Tisza
născ. Grof. Dengenfeld.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministere și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapesta, Lajos-u. 141. III 19.

Mobile

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garçon, saloane, otele, cafenele, restaurante și palate; mobile de aramă și fier, covoare, perdele, candelabre, piano și mașini de cusut :- să trimit ori unde. :-

La aranjare deplină trimit voiajeur pe spesele mele.

Johann Wersching

depozit de mobile în

= VERSE CZ. =

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LUCRARE DE SPECIALITATE. EXECUȚIE SOLIDĂ CU PREȚURI SCĂZUTE. LUCRĂRI PENTRU PROVINCIE SE EXECUTĂ PROMT ȘI ELEGANT.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de hă bați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-lu.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Tobuze pentru țigarete de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrassy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Fiți atenți la firmă!

De astădată publicul — din cauza marei aglomerații de mărfuri — va putea cumpăra ieftin. Spre orientare las să urmeze un scurt extras :

Cămăși tricot, căptușite cu pilsă dela	75	cr.	Cătrințe	dela	25	cr.
Pantaloni tricot, căptușiți cu pilsă	75	"	Jambiere pentru femei	"	75	"
Cămăși fine pentru bărbați	99	"	Ghete femeiești de iarnă	"	60	"
Cămăși fine bărbătești cu pieptul de mătase	120	"	Umbrele de mătase (ottoman, extrafine)	"	165	"
Gulere în toate formele	13	"	Bonete elegante	"	100	"
Manșete colorate sau alese	19	"	Galoși	"	125	"
Ismene fine	45	"	Mănuși de piele	"	90	"
Mănuși de piele	50	"	Corsete fine	"	48	"
Gramofoane	8	fl.	Geantă de mână pentru dame	"	25	"
Plăci duble, diametru 26 cm.	90	cr.	Trico pentru copii	"	30	"
Păpuși	275	"	Ciorapi (patent)	"	15	"
Ploiere de mătase pentru domni	170	"	Gaine de trico pentru fete	"	75	"
Ghete cu talpă dublă pentru domni	60	"	Imbrăcăminte de iarnă	"	120	"
Bretele	25	"	Hhete cu șirete pentru copii	"	55	"
Cămăși de pânză fină pentru femei	55	"	Bretele pentru copii	"	04	"
Corsete brodate	81	"	Șapei tricotate pentru băieți	"	82	"
Cămeși tricotate pentru femei	50	"	Batiste pentru copii	"	04	"
Trico pentru femei	59	"	Mănuși împletite de iarnă	"	15	"
Ciorapi de iarnă femeieșt	25	"	Jambiere pentru copii	"	35	"
Mănuși tricotate și căptușite pt. femei	20	"	Galoși pentru copii	"	90	"

Depozit de haine de iarnă pentru copii, jucării; cele mai frumoase obiecte dela 25 cr. — Geamantane de piele americană dela 65 cr. în sus. — Geamantane cu cute dela 225 cr. în sus. — Corfițe de peile de târg dela 30 cr. în sus. — Serviz pentru 6 persoane pentru vin, bere și rachiu dela 90 cr. în colo. — Fructiere cu 6 tălgerușe. dela 90 cr. încolo. — Afară de acestea vă stau la dispoziție cele mai frumoase obiecte ocazionale de argint china, cu prețuri fabuloase. — Depozit de jucărie și căruțe de păpușe. — Mare asortiment de cordoane de gumă cu cus. aur și mătase cea 50 cr. Plăci de gramofon în preț de 1 fl. — Mănuși, imitație de piele cu căptușală fină 35 cor. — Asortiment de boa și manșoane. — Pentru comoditatea publicului, am aranjat clinica de păpușe, în care se vindecă totfelul de păpușe și se pregătesc modele.

Toate se capătă în bazarul de concurență din edificiul teatrului, vis-à-vis de cei 13 martiri, a lui

REICH EL.

Fieștecare cumpărător are favorul de a-și mări o fotografie.

Asortiment de căruțe pentru păpușe dela 4 fl. 75 cr. în sus.